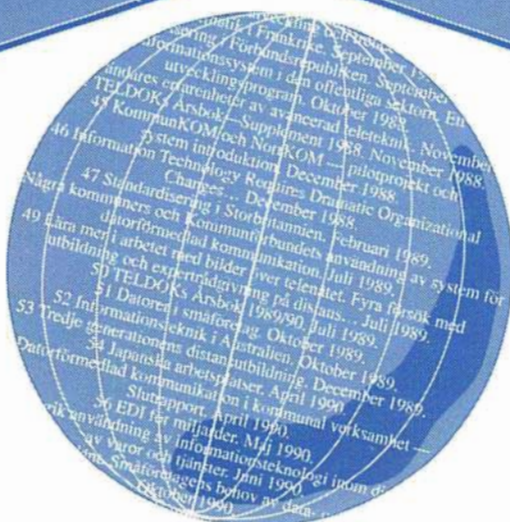
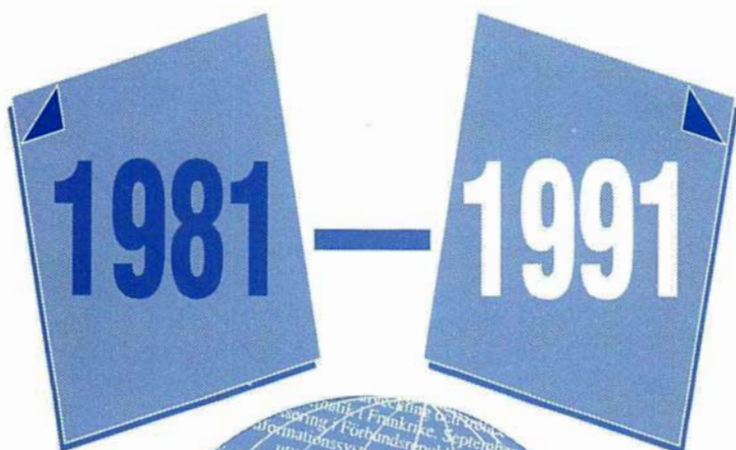

Teldok

ISSN 0280-9583

REFERENS
DOKUMENT

UTGIVNING
1981-1991

Innehåll

Rapporter 1-70	1-47
Info 1-9	49-55
Referensdokument A-J	57-63
Via 1-18	65-77

ISSN 0280-9583

© TELDOK och Bengt-Arne Vedin

TELDOK uppmuntrar till eftertryck för enskilt bruk, med angivande av källa.
Kommersiell vidare spridning ej tillåten utan överenskommelse med TELDOK eller författarna.

Publikationerna kan beställas i enstaka exemplar från DirektSvar, 08-23 00 00

Grafisk form: Tomas Krantz Reklam AB, Uppsala
Tryck: Hallvigs, Morgongåva, 1992

TELDOK Rapport 1

Om kontorsautomation i USA av Open Systems

Innehåll: Beskriver ett antal mer eller mindre kända och omtalade provprojekt med kontorsautomatisering i USA: i företag, organisationer, högskolor, flygvapnet. Vidare exempel på informationstjänster öppna för abonnemang, konsulteri, nyhetsbrev, seminarier. Slutligen också en lista på publikationer. För varje projekt, totalt 27, beskrivs företag, tillämpning, omfattning av experimentet, motiv för utförande, ev. förstudie, kostnader och genomförda analyser samt utvärdering. Resurserna beskrivs i termer av "typ, specialområde, tjänster, kostnad, kommentar" publikationerna i utgivare, område, kommentarer.

Metod: Direktkontakt med projektansvariga resp. ansvariga för tjänst eller publikation.

Rapport 8, 31
Ref E

Avsändare: Richard Dalton, då vid konsultföretaget Open Systems.

Mottagare: Ansvariga för och berörda av kontorsautomatisering.

Grad av analys: Kritiska kommentarer genom Open Systems jämförande analys.

Täckning: Basen är en litteratursökning årsskiftet 1980/81.

Datumstämpel: Början av 1981. Här finns för varje projekt tidsangivelser så man kan själv följa upp.

Nyhetsvärde: Att ha trängt bakom rubriker och nyhetsnotiser och tagit reda på omfattning och ambitioner av projekten.

TELDOK Rapport 2

Telebild. Erfarenheter från näringslivets teledataförsök av Göran Asplund, Telebild

Innehåll: En beskrivning av vad teledata är och dess historia följs av en redovisning av Telebild-projektet våren 1981–mars 1982. Därefter gjordes en utvärdering, som också finns med. En rad marknads- och tillämpningsmöjligheter skisseras liksom en marknadsstrategi (dessa har senare fullföljts genom att Telebild blivit en permanent tjänst).

Metod: Redovisning av utrednings-, forsknings- och analysresultat av "en som var med".

Avsändare: Projektledaren för Telebild-projektet ek. dr. Göran Asplund, senare också VD i Telebild AB.

Mottagare: Informationsanvändare och informations-utgivare ("information providers") i svenskt näringsliv men även organisationsliv. Mediafolk.

Rapport 21
Via 3

Grad av analys: Författaren kan uppfattas som "part i målet" men utländska erfarenheter och ett seminarium för skriftens slututformning har bidragit till balans.

Täckning: Täcker experimentet i Sverige.

Datumstämpel: Våren 1982, då experimentet genomförts.

Nyhetsvärde: Enda rapport från enda svenska projekt av just denna karaktär.

TELDOK Rapport 3

*ADB, telekommunikationer och juridiskt arbete
av Peter Wahlgren, Institutet för Rättsinformation*

Innehåll: En översiktlig beskrivning av teknik inom och tillämpning av ADB och telekommunikationer inleder och knyts sedan till en diskussion av möjligheter att utnyttja dessa hjälpmedel i juridiken. En enkät bland jurister ger empiriskt underlag för denna diskussion. Ett antal praktikfall beskrivs, såsom rättsdatasystemet, Metalls och LOs system, Patentverket, varumärkesarbete m.m. vid Skriptor AB, informationstjänster med rättsligt innehåll samt två juridiska företag.

Avsändare: Peter Wahlgren är jur. kand. och arbetar vid Institutet för Rättsinformation vid Stockholms universitet, lett av professor Peter Seipel.

TELDOK Rapport 4

Meddelande att läsa. Datorbaserade textkommunikationssystem på sex svenska företag av Lillemor Adrianson och Rune Söderström

Innehåll: Med "datorbaserade textkommunikationssystem" avses elektronisk post (electronic mail) och "datorstödda telekonferenser" (computer conferencing). Både FOA, med dess internationellt utnyttjade Komsystem, och Volvo, med det omtalade Memo finns med, liksom IBM (Sverige), SAS, SKF och Hässle. Mot en bakgrund av generella systemidéer beskrivs de sex systemen i detalj, liksom idéerna bakom att använda dem. Rapportens tyngdpunkt ligger dock på en redovisning av erfarenheter, både av själva införandet och "driften" därefter, samt på en jämförande analys och en framtidsdiskussion. Frågor som t.ex. människa - maskinkommunikation, sekretess och säkerhet tas upp.

Metod: Chef, fackrepresentant, användare och systemansvarig har intervjuats, var jämte olika typer av material som dessa ställt till förfogande har granskats.

Mottagare: De som arbetar med rättsinformation av olika slag, men också "kunskapsarbetare" av annan typ, t.ex. revisionsbyråer och konsulter.

Grad av analys: Enkäten ger god överblick, även om man inte kan vänta sig att alla som svarar har insikt nog för att förutse framtida möjligheter.

Täckning: God i Sverige, som är området för undersökningen.

Datumstämpel: 1983.

Nyhetsvärde: Enda rapport av detta slag.

Rapport 24, 27, 45, 48, 55
Info 2, 5

Avsändare: Lillemor Adrianson är psykolog vid Göteborgs Universitet, Rune Söderström konsult i kontors-automatisering. En expertgrupp med en sociolog och en organisationskonsult har biträtt.

Mottagare: Personer i företag och organisationer som är delaktiga i eller berörs av beslut om datorstödd textkommunikation.

Grad av analys: Stark punkt i rapporten, då olika infallsvinklar är representerade bland de intervjuade.

Täckning: Sex representativa användare - dock inte alla.

Datumstämpel: Maj 1983.

Nyhetsvärde: Enda svenska jämförelse av detta slag.

TELDOK Rapport 5

Videokonferenser och tillämpningar av bredband-kommunikation i Nordamerika av Kjell Samuelson, professor, Informatik med systemvetenskap, Stockholms Universitet/KTH

Innehåll: Även om Sverige var "världstäst" när det gäller studios för videokonferenser (TV-konferenser), så finns störst erfarenhet i USA. Där har inte mindre än 100 organisationer granskats. Den tekniska delen av rapporten beskriver utvecklingen inom bredbandsteknik och satellitkommunikation. Över ett tjog företag eller nät erbjuder videoservice i Nordamerika. Därtill kommer interna nät inom branscher som hotell, banker, försäkring, utbildning, hälsovård, elektronik och data, flyg och bilar. Erfarenheter från dessa liksom från ad hoc-konferenser, redovisas, inklusive kostnads-nyttokalkyler, allt detta kortfattat, då underlaget ännu är begränsat. En engelsk-svensk ordlista för detta special-område samt en telefonkatalog över experter kompletterar rapporten.

Metod: Långsiktsplanerare och experimentatorer samt debattörer vad gäller internkommunikation i organisationer, företag och nätverk, speciellt för att få tips om kontakter för att gå vidare.

Avsändare: Kjell Samuelson, professor, Informatik med systemvetenskap, Stockholms Universitet/KTH.

Grad av analys: Utgår från källornas bedömningar. Teknisk orientering.

Täckning: Mycket god täckning av Nordamerika.

Datumstämpel: September 1983.

Nyhetsvärde: Unik i sin breda bevakning av ett stort område.

TELDOK Rapport 6

The Automated Office – A Description and Some Human Factors Design Considerations av Martin Helander och Olov Östberg

Innehåll: Rapporten vill redovisa intressanta nyheter inom kontorsautomation i USA. Bl.a. beskrivs talande och lyssnande datorer, frågan om bildskärmsarbete är farligt och aspekter på telependling. Konstruktion och produktion diskuteras, trots titeln, också. Kontorsfunktionerna uppdelas i transaktioner, dokumentation, telefonering och personalkontakter. Informationslagring och databaser, informationsförmedling och nätverk, in- och utmatning tillhör det som behandlas. Huvudrapporten är på engelska och mer komplex, varför skriften inleds med återgivande av populariserande artiklar på svenska. Huvudrapporten beskriver teknik, produktivitet utveckling, kontorsarbetet i systemtermer och fogar här in empiriska data. Rapporten är på engelska men har vissa svenska inslag, bl.a. en kort utblick i början.

Metod: I huvudsak litteraturoversikt, insatt i ett egenutvecklat analyschema. Forskningsrön omsatta till utvecklingsresultat.

Avsändare: Olov Östberg skrev rapporten som TCOs gästforskare i USA, med bakgrund som professor i Luleå; nu är han bl a åter i Luleå; Martin Helander är ergonomi-professor i USA, tidigare i Luleå.

Mottagare: Utredare och forskare vad gäller data- och kommunikationssystem; analytiker inom större företag och organisationer med ansvar för utveckling inom dessa områden.

Grad av analys: En betydande skepsis till tekniken; en mindre till primärmaterial.

Datumstämpel: November 1983.

Nyhetsvärde: Ett försök till "heltäckning" av kontorsfunktionerna, vilket hjälper läsaren att själv uppdatera rapporten.

TELDOK Rapport 7

Det framtida kontoret av Arne Larsson (redigering och intervjuer) och Tom Lindström (inledning)

Innehåll: Beskriver inledningsvis olika sätt att dela in kontorsautomationens innehåll och komponenter. Återger i översättning 4 bearbetade föredrag som hölls av ledande utländska experter på kontorsautomation vid ett IVA-symposium. Innehåller 6 intervjuer med svenska sakkunniga.

Metod: Föredrag och intervjuer.

Avsändare: Arne Larsson (redigering och intervjuer) och Tom Lindström (inledning).

Mottagare: Intressant som inledning till ämnet kontorsautomation.

Grad av analys: Varje del innehåller konstruktiva reflektioner.

Täckning: Grundkunskaper.

Datumstämpel: IVA-symposiet arrangerades 1981, och intervjuer, redigering m.m. skedde 1982-1983.

TELDOK Rapport 8

Kontorsautomation. Trender och tillämpningar i USA, Japan och Europa av Sten Holmgren och B-G Wennersten

Innehåll: Ett försök att ur en omfattande dokumentation av experiment med kontorsautomatisering i USA, Västeuropa och Japan dra fram ett antal viktiga trender och spännande exempel. Teleposten drivs på av snabbt kända telekostnader. Informationshantering är inte längre det samma som ADB. Första steget tas nu via persondatorer. I Europa arbetar man på kommunikation mellan, i USA inom organisationer. Japan ligger efter på kontorsautomation, före dock på telefax.

Metod: Journalistik summering av "länderexperter" i form av fallstudier eller "faktablad" kring olika projekt.

Avsändare: Wennersten och Holmberg är välrenommerade journalister inom området, bägge som fd chefredaktörer på Datavärlden resp. Modern Administration.

TELDOK Rapport 9

Datakommunikation i företag av Tomas Pousette, Industriens Utredningsinstitut

Innehåll: Här beskrivs ett antal praktikfall (tio) med avancerade tillämpningar av datakommunikation i storföretag. Rapporten inleds dock med en bakgrundsbeskrivning vad gäller utvecklingen mot ett informationssamhälle, olika typer av datanät (lokala, privata, publik, långdistans) samt problem med integrerade system. Avslutningsvis konstateras att området är i snabb utveckling vad gäller volym, pris, prestanda och nya idéer och möjligheter, att effekterna på organisationsnivå gäller kapital- och arbetskraftsbesparing, kundservice och kvalitet på informationen – och att effekten på marknivå hittills ej säkert kan avläsas.

Metod: Forskning via intervjuer och litteraturstudier.

Avsändare: Civ. ek. Tomas Pousette,

Rapport 1, 31
Ref B, E, D, E, F

Mottagare: Den som vill skaffa sig en översikt över tendenser inom (teleanknuten) kontorsautomatisering 1983.

Grad av analys: Subjektivt urval; det spännande snarare än det signifikanta.

Täckning: Betingat av ursprungs- materialet, som är från litet olika tidpunkter. Bra täckning i USA och Storbritannien, god i Japan, sämre på Europas fastland.

Datumstämpel: Febr. 1983 (ursprungsdokumentet).

Nyhetsvärde: Inget eget – det är lättillgängligheten och överblicken som är viktiga.

inom ramen för ett projekt för Data- och elektronikkommittén.

Mottagare: Ansvariga för databehandling, telekommunikation, och företagsledning i större företag och organisationer samt företag som betjänar sådana.

Grad av analys: Fallen valda med omsorg ur större sample; tonvikt på svenska men även några karakteristiska tillämpningar från annat håll. God teori i botten för analysen.

Täckning: Har ej eftersträvat vad gäller antal, däremot vad gäller fenomen.

Datumstämpel: Vår- sommaren 1983.

Nyhetsvärde: Denna typ av djup empirisk studie på detta område är ovanlig.

TELDOK Rapport 10

Telematik i Frankrike. En reserapport

Innehåll: Redovisar intryck från en studieresa med Teldok till Frankrike våren 1984. Ett drygt dussin resedeltagare ger sina intryck av videotex och elektroniska telefonkataloger, optiska kabelnät och aktiva betalkort ("smart card"), kontor-sautomation och elektroniska massmedia, datateknisk folkbildning och industrisatsningar, fransk telepolitik och europeiskt elektroniksamarbete. Värdet i ögonblicksbilderna är att få fram siffror och fakta om vad som verkligen görs, till skillnad från vad som planeras, samt vilka erfarenheter som fanns.

Metod: Intervjuer och faktamaterial från studiebesök.

Avsändare: Ett antal initierade svenska, som kunnat jämföra och diskutera.

Grund av analys: Begränsat till vad gruppen fick se, men diskussionerna i gruppen ger mångfald.

Täckning: Tid och värdarnas val av besök- och intervjuobjekt ger begränsningarna; de önskemål gruppen ställde uppfylldes dock i huvudsak. Kompletteringar via genomgång av svenska ambassaden i Paris.

Datumstämpel: Mars 1984.

Nyhetsvärde: Förstahandskontrakt med "verkligheten bakom rubrikerna" t.ex. vad gäller videotex, betalkort, Centre Mondial.

TELDOK Rapport 11

Ny teknik – ny organisation? Av Gull-May Holst och Bengt-Arne Vedin, HVI AB

Innehåll: Söker granska hur teletekniken (och informationstekniken) kan utnyttjas för att förändra arbetsorganisationen, från omfördelning av arbetsuppgifter till telependling. En mängd praktikfall relateras till organisationslärans teorier. Samma teknik visar sig kunna utnyttjas till både exempelvis centralisering och decentralisering. Såväl kontorsarbete som annan verksamhet, t.ex. forskning och konstruktion, behandlas. Omfattande litteraturlista. Finns också på engelska.

Metod: Studiebesök och rapportläsning; resultatet är reportage.

Avsändare: Konsult resp. forskare i användning och spridning av ny informationsteknik.

Mottagare: De som är intresserade av organisatoriska aspekter på teknikval och introduktion, t.ex. fack, företagsledning, personal och organisationsansvarig.

Grad av analys: Reportagen är inte kritiska, utan refererar uttalanden av "parter i målet".

Täckning: Ämnets omfattning och snabba förändring gör att här bara kan finnas stickprov, valda med expert-hjälp. Teori och diskussion hjälper dock den som vill gå vidare.

Datumstämpel: Materialinsamling färdig 1983.

Nyhetsvärde: Att man sammanfört så skilda verksamheter, teori och praktik.

TELDOK Rapport 12

Telemöten i USA – en öppenjärtig rapport av Robert Johansen, Institute for the Future

Innehåll: Alla slags telemöten – datorstödda, med video, bara ljud, bildtelefon, telefaxstödda – behandlas. Rapporten är insiktsfull och kritisk och tränger igenom mycket av den ryktes- och mytbildning som uppstått kring telemöten. Några resor skall man t.ex. inte tro sig spara in, men resemonstret ändras. Audio är svårt. Decentraliserade grupper kan samarbeta mycket produktivt. Planerings- och koordineringsmöten (inom NASA) går bra på audion. Fem villkor för framgång: uppfinningsrika människor och organisationer, tids- och uppgiftspress, samt personliga intressen. Många misslyckanden beror på att man inte lärt av tidigare erfarenheter. Integrationen med midrodatorer är en viktigt trend.

Metod: Direktkontakt med ansvarig som driver teknikmöten samt noggranna studier av dokumentation kring dessa.

TELDOK Rapport 13

Persondatorer i USA av Börje Söderlund

Innehåll: Beskriver persondatorns historia och diskuterar definitionen av vad en persondator är. Granskning av marknadsledarna, de tio största tillverkarna, samt marknadsutvecklingen. Tar upp olika aspekter av persondatorns användning, såsom program, användning i arbetslivet, särskilt på kontor och i den stora federala förvaltningsapparaten samt även hemarbete.

Ren hobbyverksamhet finns också med, liksom skolornas datoranvändning och andra utbildningsaspekter. Den framtida utvecklingen beskrivs i termer av pris; typer; periferiutrustning; nät etc. Bland "spridda notiser" återfinns återverkningar på dataservice; könsklyftan; databrottslighet; programmering i naturligt språk m.m.

Metod: Litteraturarbete, konsultrapporter inte minst.

Info 7
Via 2

Avsändare: Dr. Robert Johansen är internationellt erkänd kommunikationsforskare.

Mottagare: Ovärderlig grund för telemöten. Samhällsplanerare, kommunikationssociologer och -psykologer.

Grad av analys: God behärskning av ämnet, ordentlig kritisk distans.

Tackning: Tackar USA.

Datumstämpel: 1984.

Nyhetsvärde. Unik i sin öppenhet och personligt kritiska analys.

Utrymme för mångtydighet: God förståelse för "fall-specifika" faktorer, t.ex. företagskultur.

Rapport 15

Avsändare: Börje Söderlund, tidigare journalist vid Televerket.

Mottagare: Politiker, datordebattörer, media, alla som är intresserade av persondatorns framtida användning och marknadsutveckling.

Grad av analys: Hederligt återgivande av källor och olikartade bilder. Fattas gör dock det konstnärliga användandet av persondatorer.

Tackning: God; inriktningen på USA ger en viss begränsning.

Datumstämpel: Augusti 1984.

Nyhetsvärde: Att på svenska få en samlad bild.

TELDOK Rapport 14

Informationsteknologi i Storbritannien av 15 olika författare/studieresenärer

Innehåll: Beskriver på nära 150 sidor ett tjugotal studiebesök gjorda i Storbritannien (främst London) hösten 1984.

Studiebesöken är ordnade i avsnitten enligt tre översiktliga ämnesområden – Medier och telematik (kabel-TV, satellit-TV, text-TV m.m.), Kontorsautomation och Övrigt (informationsteknologi-program, persondatorer m.m.).

Resenärer från myndigheter, företag, fackpress och forskningsorgan har dokumenterat i stort sett var sitt besök samt avslutningsvis lämnat intressanta personliga kommentarer. Två särskilda avsnitt gäller konkurrensen mellan privatiserade British Telecom och Mercury, respektive utbildning av British Telecom-anställda inom den nya informationsteknologin.

Metod: Intervjuer på plats, kompletterade med rapport- och dokumentstudier, diskussioner inom gruppen.

Avsändare: Redaktörer har varit Göran Axelsson, då datadelegationen, och Agneta Qwerin, då statskontoret.

Rapport 42, 47

Mottagare: Bra för den som planerar en studieresa till Storbritannien eller annat utbyte av erfarenheter främst inom de beskrivna ämnesområdena. Annars för den som söker allmänna upplysningar om Storbritanniens informationsteknologi m.m.

Grad av analys: Referaten är till övervägande del neutralt återgivande, men det finns också markerade avsnitt med kritisk analys plus en rad personliga kommentarer.

Täckning: Stickprov, men hos många centrala myndigheter och företag.

Datumstämpel: Resan gjordes oktober 1984 och avrapporterades våren 1985.

Nyhetsvärde: Belyser tendenser inom brittisk informationsteknologi och kommunikationsteknologi från flera håll.

TELDOK Rapport 15

Datorbaserad information i småföretag. Meddelande- och informationssystem i amerikanska datanät av Per Eriksson

Innehåll: Behandlar hur ett urval småföretag i USA/Canada använder smådatorer och datanätssamkommunikation för att hitta information i databaser, utväxla meddelanden och/eller beställa tjänster (varubeställning och banktjänster). Beskriver innehållet och kostnaderna för några av de mest kända databaserna i USA – både sådana som rings upp med vanliga terminaler och persondatorer, och en som är videotex-baserad.

Redogör för situationen beträffande data-

Rapport 13

nät (Tymnet och GTE-Telenet). Berättar kort om prissituationen m.m. beträffande smådatorer i USA.

Metod: Intervjuer, främst personliga, men också via persondatorer och meddelandesystem. Läsning av broschyrer, facktidningar m.m. (drygt 70 numererade referenser).

Avsändare: Per Eriksson, frilansjournalist, tidigare programmerare, datautredare och DX-entusiast.

Mottagare: Alla som är intresserade av meddelandesystem, databaser och/eller informationssituationen för småföretag.

Grad av analys: Kritisk granskning av konsekvenser av dator- och databas-användning. Kostnadsuppgifter. Jämförelser med svenska förhållanden.

Täckning: Viktigaste databaserna och datanäten täcks in, men naturligtvis bara ett litet och orepresentativt urval småföretag. Innehåller en rad värdefulla adresser.

Datumstämpel: Resan gjordes hösten 1984.

Nyhetsvärde: Den breda sammanställningen och inriktningen på småföretag.

TELDOK Rapport 16

Granskning 90 Närarbete på distans i informationssamhället av Mats-G Engström, Hilka Paavonen och Bengt Sahlberg

Innehåll: I Nykvarn har i några år bedrivits experiment med en "grannskaps-central": Man "telependlar" från denna förort via att gå till att vad gäller tele- och informationshantering välförsedd lokalt kontor. Projektet har genomförts av en forskargrupp vid Nordiska Institutet för Samhällsplanering, Nordplan, och rapporten beskriver bakgrund, själva experimentet, forskningsmetoden, effekter och vad som händer närmast efteråt. Försöket är avslutat och detta är den samlade redovisningen.

Avsändare: Forskare i gruppen som stod för försöket. **Fördel:** mycket initierade. **Nackdel:** ev. partiska.

Mottagare: De som är intresserade av nya tekniska möjligheter till decentralisering och regional utveckling.

Rapport 11, 60, 68

Grad av analys: Analysen är samtidigt grundlig och lättläst, delvis genom det rikhaltiga bildmaterialet. Här finns, på forskningsvis, idéer om fortsatt forskning, en ordentlig litteraturförteckning och även en presentation av ett antal referenser.

Täckning: Vad gäller just detta unika försök är detta en heltäckande rapport.

Datumstämpel: September 1987

Nyhetsvärde: Den enda populära rapporten som täcker just detta unika försök.

TELDOK Rapport 17

Datorisering i U-land Intryck från en studieresa i Kina och Indien av Birgitta Frejhagen och Tore Lindblom

Innehåll: Kina och Indien har tillhoppa nära 2 mrd invånare. Underrubriken beskriver innehållet väl: nedslag från en studieresa, där den allmänna samhällsmiljön och det institutionella systemet, den allmänna data- och telepolitiken måste beskrivas för att läsaren skall förstå något av de konkreta intrycken, som inte sällan pekar på diskrepanser mellan ambition och verklighet, på avstånd mellan isolerade eliter och mönsteranläggningar å ena sidan, samhället i dess helhet å andra sidan.

Metod: Man har i förväg sökt finna intressanta intervju- och studieobjekt dels på policy-, dels på praktisk nivå. Rapporten är välorganiserad och mycket lättläst journalistik.

Avsändare: Författarna sysslade med datapolitik på LO.

Mottagare: Alla med intresse för teknikutveckling, -anpassning och -spridning i U-land.

Grad av analys: Hälsosamt kritisk inställning till diskrepansen ambition-verklighet, men naturlig avsaknad av statistik och annan kvantifiering. "Intryck", som undertiteln säger.

Täckning: Geografiska och andra naturliga begränsningar vid en studieresa.

Datumstämpel: April 1986

Nyhetsvärde: Själva temat, samt det faktum att man kommit åt särskilt det kinesiska materialet, samt att författarna har en så praktiskt kvalificerad referensram.

TELDOK Rapport 18

Kontorsautomation i USA Praktikfall och utvecklingsdrag av SRI International Bearbetning: Göran Axelsson

Innehåll: Rapportens kärna är en redovisning av tolv praktikfall av kontorsautomatisering i stora amerikanska företag. Mallen är att för varje enskilt fall redovisa serviceorganisation, nuläge, fördelar och begränsningar, utbildning och underhåll, utrustning och framtidsplaner. Genom att den ursprungliga rapporten kompletteras med material från andra rapporter finns dels en analyserande sammanfattning, dels en redovisning av marknadstendenser.

Metod: Redovisning av de tolv fallen vart och ett för sig jämte analys och sammanfattning av de där gjorda observationerna.

Avsändare: SRI International, amerikanskt uppdragsforskningsinstitut som arbetat med ett flerårigt projekt kring kontorsautomation i USA, och Göran Axelsson, då Civildepartementet, regeringens ansvarige för datafrågor.

Mottagare: Beslutsfattare vad gäller kontorsautomation särskilt i stora organisationer.

Grad av analys: Inträngande granskning, plus sammanfattande analys. Problemet är det rörliga målet.

Täckning: Totalt studerades 30 företag, och de tolv valdes för att ge en så långt möjligt varierande och heltäckande bild.

Datumstämpel: Originalrapport november 1983, svensk bearbetning april 1986. (Sedan dess har kommit en uppföljande rapport, juni 1987, med sex av praktikfalls-företagen.)

Nyhetsvärde: Ligger i den inträngande granskningen av några ledande pionjärer.

TELDOK Rapport 19

Digitalisering i Västtyskland Reserapport

Innehåll: Observationer, analys och kommentarer från studiebesök hos ministerier (forskning, tele och post) tillverkande företag (Siemens, Nixdorf) och en mässas (Hannover). Utöver digitalisering och optiska fibrer berörs bl a kontorskommunikationen och videotex. Efter en sen start tar Västtyskland ledningen vad gäller digitalisering (ISDN). Den svenska och den västtyska utvecklingen jämförs. Olika nya tjänster beskrivs, särskilt bildkommunikation.

Metod: Reserapporten, med ett rapporteringsansvar för respektive besök och personliga intryck.

Avsändare: Resedeltagarna d.v.s. åtta olika författare, särskilt redaktörerna, Peter Magnusson, Statsanställdas förbund och TCO, och P G Holmlöv, docent Ekonomiska forskningsinstitutet och TELDOKs sekreterare.

Mottagare: Den som intresserar sig för internationell telematikutveckling i all-

Rapport 41

mänhet och i Västtyskland i synnerhet; för ISDN och för bildkommunikation.

Grad av analys: Ansatsen är internationell och särskilt svensk jämförelse, samt de personliga intrycken och reflektionerna.

Täckning: Bundespost, Siemens, Nixdorf, forskningsministerier.

Datumstämpel: Resa april 1985, rapport april 1986.

Nyhetsvärde: Aktuell rapport (då) från ett område där det i Västtyskland sker mycket, snabbt.

TELDOK Rapport 20

Telematik och organisationsstyrning

Innehåll: EGOS är namnet på en grupp europeiska organisationsforskare som regelbundet möts för presentation och diskussion av nya rön inom organisationsforskningen. Vid det sjunde EGOS-kollokviet 1985 gällde en session "Teleomatics och Organizational Control".

Rapporten refererar presentationer av sessionens 15 bidrag och summerar också resultaten av diskussioner i samband med presentationerna. Spännvidden är stor i de ämnen som behandlas: telematik på kontoret, i sjukvården, i handel i skilda europeiska länder.

Det handlar om tankar och rön från pågående arbeten. Det går alltså inte att peka på några slutliga resultat eller analyser. De uppfattningar och resultat som redovisades vid kollektivet i juni 1985 har numera sannolikt kompletterats och vidareutvecklats.

Metod: Sammanfattning av inlämnade bidrag ("papers"), presentationer och diskussioner.

Avsändare: Bengt-Arne Vedin, professor i innovationskunskap vid Tekniska Högskolan i Stockholm.

Mottagare: Organisationsutredare och -utvecklare inom både privat och offentlig verksamhet.

Grad av analys: Referat av ett gallrat material från kollokviet. Detaljer och basfakta utlämnade till förmån för mer lättillgängliga sammanfattningar för läsaren. Ingen av uppsatsförfattarna har haft tillfälle att påverka bearbetningen i rapporten. Urval, tolkning och redigering står Bengt-Arne Vedin för.

Täckning: 22 forskare varav 5 svenska refereras.

Datumstämpel och nyhetsvärde: Rapporten utgör en spegel av idéer och tankegångar daterade juni 1985.

TELDOK Rapport 21

Telebild Erfarenheter och slutsatser från tre års kommersiell videotextverksamhet av Göran Asplund

Innehåll: En sammanfattning av erfarenheter med ett av de svenska försöken att introducera videotext – Telebild. Här döjs inte två misslyckanden: fingrafik och reseinformation. Men i stort sett har man lyckats. Tjänsteutbudet beskrivs och slutsatser om hur tjänster bör byggas upp dras. Volymutveckling, informationslämnare, användarkategorier och deras betydelse beskrivs. Användare och informationsgivare har besvarat enkäter. Några slutsatser och förslag för framtiden lanseras.

Metod: Författaren var själv VD för Telebild och har alltså systematiserat och redovisat sina egna observationer samt na-

Rapport 2, 21

turligtvis reaktioner från andra medverkande och utnyttjare bl.a. insamlade via enkät. Särskild möda har lagts ned på att lära av misslyckandena.

Avsändare: Göran Asplund, ek dr, då VD för Telebild.

Mottagare: Främst de som överväger att själva engagera sig i videotext-verksamhet, t.ex. som informationsgivare.

Grad av analys: Så inträngande som materialet medgett; begränsningen ligger alltså i gruppen Telebild-användare.

Täckning: Täcker just Telebild, det största och mest lyckosamma svenska videotex-försöket.

Datumstämpel: Augusti 1986

Nyhetsvärde: Samlad redovisning av erfarenheterna i Sverige av ett uppmärksammat nytt medium under introduktionsfasen.

TELDOK Rapport 22

Fjärrarkivering av Jörgen Holhammar och Anders Orrsjö

Innehåll: Begreppet "Fjärrarkivering" avser att gå utanför men också innefatta databaser, referensregister etc. Man kan behöva kombinera ritningar, information ur skivor och mikrofilm, brev, externa och interna dokument... – Lager och förordningar kräver en viss lagringstid för många dokument. Det gäller att kunna söka och hitta. Det gäller också att slippa dubblera informationslagringen. Fjärrarkiveringen är ännu något som befinner sig i tillblivelse.

Rapporten beskriver olika sätt att lagra, söka och distribuera material via fjärrarkiv. Två enkäter har gjorts, till leverantörer och användare. Arkivet visar sig oftast knutet till kontorsservice. Eftersom en av författarna är verksam vid Vattenfall har man kunnat göra en ingående beskrivning av dess system (pluralis! – systemen är högst olika).

Saab-Scania i Trollhättan, PLM, Göteborgs fastighetskontor, General Electrics ångturbinfabrik i Schenectady m.fl. praktiska fall finns beskrivna. Författarna har utvecklat en enkel modell, som gör det möjligt att överskådligt beskriva vilka egenskaper eller funktioner respektive system har. Om fjärrarkivering ännu inte finns, så ligger företag i teknik- och dokumentintensiv verksamhet, sådana som har hög datormognad, främst. Speciellt viktiga är de grundläggande, verkliga behoven och att ha en helhetssyn.

Avsändare: Jörgen Holhammar arbetar vid Ringhalsverket och sysslar med fjärrarkiv vid Vattenfall. Anders Orrsjö, som har eget konsultföretag, anlitas i detta projekt.

Mottagare: Arkivansvariga i bred mening, d.v.s. databasansvariga etc.

Täckning: Än tycks inga fullfjädrade fjärrarkiv finnas!

Datumstämpel: Oktober 1986, enkäter slutförda februari 1986.

Grad av analys: Både översiktlig och djup, en kombination som förklaras av att författarnas ursprungliga vision om fjärrarkivering inte genomförts någons.

Nyhetsvärde: Inför och beskriver på ett teoretiskt och praktiskt sätt ett nytt begrepp.

TELDOK Rapport 23

Stress och kontorsautomation av Gunilla Bradley

Innehåll: En översiktlig och populariserad sammanfattning av ett stort forskningsområde. Stress uppstår i många olika situationer i arbetslivet. Människan är fortfarande utrustad med ett nervsystem för jägarsamhället. Rapporten beskriver stressbegreppet och analyserar hur individen kan under- resp. överstimuleras i sitt arbete. På t.ex. kontor kan man lätt bli stressad både av över- och understimulans, för få och för enahanda intryck, eller för många stimulanser. Här redovisas tre olika utvecklingsstadier för datoriserade kontor, satsvis bearbetning, realtid och terminal, och mikrodatorer, ordbehandling eller CAD, i tre olika organisationer, statligt affärsdrivande verk, stort försäkringsbolag och ett elektronikföretag. - I t.ex. miljön "satsvis bearbetning" lider driftavdelningarna av understimulans. På motsvarande sätt redovisas vad som blivit bättre och sämre. Slutsatserna är bl.a. att stress vid terminalarbete går att påverka tekniskt, men att flertalet stressproblem är av arbetsorganisatorisk art. Ett avslutande resonemang pekar på överväganden och yrkesrollen vid införande av ny teknik. I bilaga kompletteras

skriften med en sammanfattning av en konferens om bildskärmsarbete, hållen i maj 1986, i de avsnitt som gällde stress.

Metod: Sammanfattning av egen och andras forskning; fallstudier, konferensrapport.

Avsändare: Gunilla Bradley, docent vid sociologiska institutionen, Stockholms Universitet.

Mottagare: Personer med ansvar för utformning av kontors- och produktionsmiljö, data- och telesystem och organisationer, forskare och fackrepresentanter med denna inriktning.

Grad av analys: Inträngande när det gäller individperspektivet; valet av studieobjekt begränsar organisationsmiljö och teknisk utformning.

Täckning: Hög representativitet för större organisationer och naturligtvis vid den givna tidpunkten, samt konferensen.

Datumstämpel: Oktober 1986

Nyhetsvärde: Individperspektivet, sammanfattning och popularisering av ett stort och heterogent forskningsfack.

TELDOK Rapport 24

*Meddelanden att använda av Lillemor
Adriansson, Jan Löwstedt och Rune Söderström*

Innehåll: Rapporten är en fortsättning på en tidigare TELDOK Rapport 4, "Meddelande att läsa". Eftersom nätverksarbete och organisation blir allt mer aktuella: vad innebär det för datorbaserade telekommunikationssystem (meddelande- och konferenssystem)? Rapportens material är inhämtat via fallstudier hos tre användare: SAS, Statskontoret och Svenska Finans.

Många noterar 30 minuters tidsbesparing per dag. Meddelandesystemen blir integrerade i den totala kommunikation,

Rapport 4, 27, 45, 48, 55
Info 2, 5

"multimedia". Rapporten beskriver nätverksarbete, människans reaktion, elektronikens nätverk och användningsområdet. Att införa ett meddelandesystem är en läroprocess, som också beskrivs. Meddelandesystem tillväxer just nu mycket snabbt.

Avsändare: Lillemor Adriansson är fil lic och doktorand i psykologi, Göteborgs Universitet, och studerar socialpsykologiska aspekter på kontorsautomatisering och kommunikationssystem. Jan

Löwstedt är civilekonom och forskare vid Ekonomiska Forskningsinstitutet där han granskar teknikens inverkan på tjänstemannarbete. Rune Söderström är civilingenjör och konsult med ett förflutet inom ett data- och teleföretag.

Mottagare: Företag och andra organisationer som överväger att satsa på elektroniska meddelandesystem.

Grad av analys: Via tidigare arbete och litteraturstudier finns en god referensram. Kombinationen av forskar- och konsultin-

sats samt de tre företagens beredvillighet att öppna sig gör både redovisning och analys vältäckande – dock med den relativa begränsningen till de tre olika organisationernas verksamhetstyper.

Datumstämpel: November 1986

Nyhetsvärde: Vältäckande, praktisk redovisning av möjligheter och problem med elektroniska meddelandesystem och elektronikstött nätverksarbete.

TELDOK Rapport 25

Ny teleteknik i Sverige och användning i dag redigerad av Monica Ståhl

Innehåll: En sammanfattning av observationer från studieresor i Sverige till intressanta pionjärer inom praktiskt telematik. Här finns en redogörelse för digitalisering av telenät, inklusive de möjligheter och tjänster detta för med sig, speciellt när det gäller kontorsväxlar. Översiktligt beskrivs några praktiska tillämpningar – i Malmöhus läns landsting, Elektrolux, SKF och Volvo. För olika enheter inom Volvo finns också grundligare rapporter.

Ett tryckeri, Tofters, har gjort sig känt för att systematiskt komma närmare kunden via datateknik. Bakom Tofters framgångar ligger betydande investeringar. Ett annat besöksobjekt var Skandia och liksom Volvo har detta företag ett eget datablag. Man har bl.a. installerat egen lokal kabel.

Även Televerket har studerats, inklusive Teleskolan i Kalmar. I Kalmar förbereds uppbyggnaden av lokala liksom bättre förbindelser till riket i övrigt, Kalmarit-projektet. Inte bara Televerket utan även konkurrenten Comvik har besökts, med satellit-länkar till kabel-TV-nät, radiolänk till centralpunkt för kommunikation Sverige-USA samt mobiltelefon och personsökning.

Metod: Ett antal kvalificerade författare har omväxlande gjort översiktliga beskriv-

ningar av nya tendenser och idéer som ISDN, konkreta besök och intervjuer samt beskrivit produkter och tjänster.

Avsändare: Redaktören, Monica Ståhl, arbetade på TeleDelta, Televerkets konsultföretag. Ett antal "studieresenärer" med olika bakgrund har bistått redaktören.

Mottagare: Alla som vill hitta referenssynpunkter och kontakter i Sverige för erfarenheter. De som söker en uppdatering och saklig redovisning av ofta refererade projekt och produkter.

Grad av analys: Ur givna uttalanden, broschyrer etc. har vaskats fram jämförelser och så långt möjligt sakliga bedömningar.

Täckning: Täcker naturligtvis inte alla pionjäraktiviteter i Sverige men urvalet är representativt och brett.

Datumstämpel: Studieresorna är i själva verket flera, från sommaren 1985 till sommaren 1986. Utgiven november 1986.

Nyhetsvärde: Försök att se "hela Sverige" översiktligt.

TELDOK Rapport 26

*Datorstödda kunskapssystem i framtidens kontor
av Sture Hägglund*

Innehåll: En initierad beskrivning av dagsläget för kunskapsbaserade expertsystem – om man så vill en gren av tillämpad artificiell intelligens. Efter en kort beskrivning av utvecklingen av datorer följer en analys av vad som skall menas med kunskapsteknik, vilka utvecklingshjälpmedel som finns och hur de för närvarande utnyttjas. De konkreta exemplen återfinns under rubriken "beslutsstödsystem" och är oftast juridiska och ekonomiska. Expertsystems funktion av kommunikationsmedia betonas, och det för vidare till människa-maskin-interaktion liksom självförklarande program. Problem och möjligheter med expertsystem behandlas medan kontorstillämpningarna lämnas åt läsaren att härleda. Ordlista återfinns sist i skriften.

Metod: Välstrukturerad kunskapsöversikt med en viss (naturlig) slagsida i exemplen mot författarens egen bakgrund.

Avsändare: Sture Hägglund, professor vid Institutionen för Datavetenskap vid Universitetet och Tekniska Högskolan i Linköping; han är expert på expertsystem.

Mottagare: De som behöver en realistisk nulägesbeskrivning av hur långt expertsystemen kommit, de som behöver tips och idéer till fördjupning samt de som har behov av definitioner och samband till närliggande områden.

Grad av analys: Ger kritiska synpunkter på översiktsnivå och anger t.ex. etiska problem.

Täckning: Vältäckande i principer, problem- och allmän lägesbeskrivning.

Datumstämpel: December 1986

Nyhetsvärde: I försöken att anbringa ett kommunikations- och kontorsperspektiv samt i den systematiska översikten på svenska.

TELDOK Rapport 27

Inflytande och datorbaserade kommunikationssystem av Hans Köhler

Innehåll: Detta är en rapport från ett tre-årigt forskningsprojekt om faktisk och potentiell användning av datorstöd i kontorsarbete. Vad man studerat – och rapporterat om – är användning av meddelandesystem, från "lappar" över "brev" till "konferenser". Utöver naturliga frågor som vilka funktioner som finns och väljs behandlas även t.ex. etik samt förstås det som är slutknorren i detta projekt: resursfördelning och inflytande.

Det stora steget visar sig vara att få en terminal i rummet. Sekretessfrågor är centrala. Horisontala kontakter gynnas. Möjligheterna att få information om redan fattade beslut ökar, men inte möjligheterna att påverka dem. Klyftan mellan data- och icke datakunniga ökar inte. En rad prognoser ges – med vederbörliga reservationer – liksom en lista över frågor och tänkbara krav vid införandet av ett meddelandesystem.

Metod: Detta är en rapport från ett forskningsprojekt av tvärvetenskaplig karaktär. Här finns således metodredovisning, källförteckning etc.

Avsändare: Hans Köhler, projektledare för forskningsprojektet, Institutionen för

Rapport 4, 24, 45, 48, 55
Info 2, 5

Administrativ Databehandling, Stockholms Universitet samt Arbetslivscentrum.

Mottagare: Alla intressenter i datorstödda meddelandesystem, elektronisk post och datoriserade telekonferenser.

Grad av analys: Även om det är en forskningsrapport har läsarna besparats primärmaterialet och förs direkt in i resultat och slutsatser av kvalificerat och detaljerat slag.

Täckning: De flesta väsentliga aspekter för vid projektet aktuell hård- och mjukvara samt för större organisationer internt.

Datumstämpel: Rapporten ursprungligen utgiven i juni 1986, då projektet blev färdigt, återtryckt av TELDOK i april 1987.

Nyhetsvärde: Forskning vad gäller effekter och användning av elektroniska meddelandesystem med denna bredd och detta djup har knappast redovisats tidigare.

TELDOK Rapport 28

*Ny informationsteknologi i Japan av P G Holmlöv
och Bengt-Arne Vedin med Birgitta Frejhagen*

Innehåll: Efter en kort beskrivning av den japanska samhällsmiljön och den informationstekniska utvecklingen där beskrivs den nya telesituationen i Japan – privatisering, ny konkurrensbild. Ett antal nya tekniska utvecklingssatsningar beskrivs, dels på teknik, dels i tillämpningar: lokalsamhälle, fabrik, butik, medicinsk klinik. Efter en granskning av databaser och standardiseringsarbete följer en diskussion, även av utvecklingstendenser inför framtiden. Eftersom det är en rese-rapport ges i bilagan detaljfakta om de olika besöken.

Metod: Material från studieresa, kompletterad med erfarenheter från andra resor, studiebesök och inlästa böcker och rapporter.

Avsändare: Angivna författare har sammanställt, kompletterat och redigerat vad en grupp på totalt ett dussin personer med varierad bakgrund och olika infallsvinklar observerat och rapporterat; Frejhagen var datapolitiker på LO, Holmlöv forskare på Ekonomiska Forsk-

Rapport 29, 54

ningsinstitutet och TELDOKs sekreterare, Vedin innovationsforskare.

Mottagare: Den som vill få en överblicksbild av den sjudande japanska utvecklingen samt trådar att börja nysta i när det gäller den nya telesituationen; experiment för lokal utveckling eller för medicin, äldreomsorg och detaljhandel.

Grad av analys: Så långt språk- och kulturproblem tillåter en positiv kritisk granskning.

Täckning: Studieresor ger alltid ett positivt urval, en tonvikt på det pionjärartade och intressanta snarare än det typiska. För komplettering, se även TELDOK Rapport 29.

Datumstämpel: Resa november 1986, rapport april 1987.

Nyhetsvärde: En allsidig och grundlig granskning av "telematik" i Japan, därtill analyserande och översiktlig; samtidigt färskvara eller historisk replikpunkt.

TELDOK Rapport 29

Telekom i Japan redigerad av Göran Axelsson

Innehåll: TELDOK och Sveriges Tekniska Attachékontor i Tokyo har 1985 bl.a. i samband med en konferens och en studieresa granskat utveckling och användning av telematik i Japan. Här finns redovisning av nationell politik, inte minst avregleringen, statistik för olika tjänster och deras taxor, INS, d.v.s. Information Network System, modellsystem och regionala satsningar. De avancerade användare som besökts finns inom t.ex. elektronik/data, bank, kommun, varuhus. Utställningen Expo 85 presenteras (vad gäller telematik). Ett antal individers och instituts kritiska bedömningar ges också. Den s.k. Nakasonerapporten, ett viktigt

Rapport 28, 54

policy-dokument, både diskuteras och återges (i sammandrag).

Ett internationellt symposium med fokus på INS summeras, liksom den tekniska utvecklingens intressantare aspekter. Teletaxor i Japan och Sverige jämförs. Jfr TELDOK Rapport 28.

Avsändare: Göran Axelsson, då Civildepartementet, var regeringens telematikansvarige. Ytterligare resedeltagare var fem personer med varierad medie- och telebakgrund. Vidare har tekniska attachékontorets elektronikexperter och Televerket bidragit, totalt nio författare.

Mottagare: De som är intresserade av Japans telematik i största allmänhet, avregleringens början, de olika experimenten och pionjärtillämpningarna –INS.

Metod: I huvudsak en studieresas rapportering, med omfattande redovisning av statistik och rapporter som insamlats vid resan. Därutöver attachékontorets komplettering med fakta som gör rapporten bred.

Tackning: Via attachékontoret har man fått med även utvecklingar utanför studieresans ram. Tonvikten är på Tokyo-området samt politik.

TELDOK Rapport 30

Telematikens Årsbok sammanställd av HVI AB (nu Communicativa AB)

Innehåll: Som årsbok vill denna ge aktuell statistik och beskriva aktuella utvecklingsfrågor. Här diskuteras sålunda definitioner, användnings- och utvecklingsområden. Det senare i ett kapitel som omfattar t.ex. OSI, ISDN, databaser och videotex. En stor del av statistiken är samlad under rubriken "Sveriges telematiska konkurrenskraft". Man har, vad gäller forskning, fått med material från det informationsteknologiska programmet. Här återfinns ett kalendarium och en förteckning över mässor och konferenser, samt ett register över talare, utnyttjade året som gick. En omfattande ordlista har sammanställts, och här återfinns också en litteraturprislista. Mer statistik – om den internationella telematiken jämförande sådan – ges i bilaga, liksom Sveriges export/import. Årsboken har sökregister.

Mottagare: Den som behöver en lättillgänglig uppslagsbok över telematik-utvecklingen.

Avsändare: En grupp forskare, utredare och journalister med teknisk och ekonomisk bakgrund. Många experter har utnyttjats och mycket av innehållet är inte

Grad av analys: Språk- och kulturbarriärer sätter en gräns, men via statistik och kompletterande material samt jämförelse med Sverige eftersträvas en positivt kritisk syn.

Datumstämpel: Utgiven maj 1987, den huvudsakliga resan gjordes i september 1985.

Nyhetsvärde: Aktuell hösten 1985 och därför en bas för jämförelser, en bakgrund att beskriva nuläget mot.

Rapport 44, 50, 70

primärmaterial. Referensgrupp: TELDOK Redaktionskommitté, förstärkt med andra experter.

Tackning: Ojämn, betingad av tillgängligt material.

Grad av analys: Eftersträvar rättvisande jämförelser och kritisk syn (men lyckas inte alltid helt); beträffande statistik etc lämnas analysen åt läsaren.

Metod: Granskning av tabellverk, tidskrifter, litteratur samt konsultation av experter.

Datumstämpel: Maj 1987; en testupplaga gick ut årsskiftet 1986/87 så en del material stoppar där men många kompletteringar har kunnat göras.

Nyhetsvärde: Den enda svenska (och, tycks det, internationella) sammanställningen av denna art på detta område senare fullföljd med ytterligare årsböcker.

TELDOK Rapport 31

*Kontorets informationssystem av B G Wennersten
och Sten Holmberg*

Innehåll: Undertiteln är "Verkligheten bakom visionerna i Europa, USA och Japan – ett reportage". Författarna söker vederlägga ett antal myter och bygger på ett antal intervjuer och praktikfall för att sedan beskriva vilka tillämpningar och erfarenheter som finns. Antalet integrerade system visar sig vara litet, delvis på grund av en vildvuxen tillväxt av persondatorer. Bristen på standard är svårt hämmande, liksom avsaknaden av produktivitetsmål. Tillämpningarna är fristående, med ordbehandling och snabbväxande telefax i spetsen. Elektronisk post, videokonferenser och informationssökning i publika databaser är ännu ovanliga. Europa ligger långt efter när det gäller intelligenta nät. USA ser en snabb persondatorutveckling. Japan har få kontorsinformationssystem eller persondatorer men leder på telefax.

Metod: Undertiteln "reportage" markerar en – mycket ambitiös – journalistisk ansats. Genom medarbetare, studiebesök, intervjuer och facklitteratur har en analyserad helhetsbild fogats samman.

TELDOK Rapport 32

*ISDN ur ett användarperspektiv av Dipak
Khakar*

Innehåll: Beskriver vad vi kan vänta av ISDN. Det är ett basgränssnitt på två 64 kbit/s och ett primärgränssnitt med ett trettiotal kanaler på ca 2 Mbit/s. Det är bra för både användare och televerk, dels genom digital teknik, dels genom integration av röst, data, text och bild. ISDN är alltså inte enbart en datatjänst eller transmission. Det ersätter inte allt, och även om standardiseringen inte är klar, kommer ISDN säkert – för alla, oavsett organisationsstorlek. Det finns alltså skäl att förbereda sig, och skriften ger kunskap för detta. Några fältprov relateras, några användare intervjuas.

Rapport 18
Ref B, C, D, E, F

Avsändare: Författarna är journalister och konsulter med stor erfarenhet av datautvecklingen.

Mottagare: Den som vill få en överblick över utvecklingstendenser och idéer om var konkreta erfarenheter kan finnas att hämta.

Grad av analys: Rapporten ger en översiktlig helhetsbild, utan att gå på djupet eller redovisa etc.

Tackning: Antalet intervjuer och studiebesök är naturligtvis få, givet det stora geografiska och ämnesmässiga innehållet men facklitteraturens kompletteringar fyller ut översikten.

Datumstämpel: December 1987

Nyhetsvärde: Redovisningen av ett antal karakteriserade nyheter och deras relation till verkligheten. Den översiktliga helhetsbilden. Tjugo praktikfall från olika länder och branscher.

Metod: Författaren har via dokument och intervjuer kartlagt vad ISDN innebär i olika avseenden, vilka gränssnitten och tjänsterna är liksom hur man kan planera i olika avseenden.

Avsändare: Författaren är data-telematikonsult.

Mottagare: Alla i informations- och teleintensiva mindre och större organisationer med behov och ansvar att planera för telematik med tre års framförhållning.

Grad av analys: Går långt i att inte endast relatera teknik och tjänster utan

också systematiskt föreslå planeringssteg, experiment etc. Antyder även ISDN:s vidareutveckling.

Täckning: Är i allt väsentligt heltäckande vad gäller dagsläge och därav betingad utblick. Användare och fältprov är däremot naturligen exempel (väl valda).

Datumstämpel: December 1987

Nyhetsvärde: Helhetsbilden av "vad man bör göra åt ISDN i nuläget". Kartläggningen av verkligheten bakom härskande myter.

TELDOK Rapport 33

Datastrategier i statsförvaltningen av Peter Magnusson

Innehåll: Rapporten beskriver införandet av datasystem inom bostads-, social- och arbetsmarknadsstyrelserna, i polisväsendet, väg- och lantmäteriverken samt vid länsstyrelsen i Norrbotten. Utgångspunkterna för en offentlig ADB-strategi beskrivs i termer av systemutveckling (speciellt användaranpassning), kontors-, informations- och ärendesystem, datastruktur och operativsystem (där UNIX fordras), kommunikation (asynkron, till avdelningsdator). Socialstyrelsens lösning, med terminaler kopplade till stordatorer via televäxeln, pekar mot framtiden, liksom OSI. Kunderna måste ha beslutsmakten.

Metod: Författaren har deltagit i diskussion och förhandlingar kring flera av de beskrivna systemen, liksom i deras första utvärdering från användarsidan.

Avsändare: Peter Magnusson är Stats-tjänstemannaförbundets och TCO:s data-expert. Som sådan har han deltagit i diskussioner och förhandlingar om utformning och införande av datasystem i statsförvaltningen som representant för de anställda.

Mottagare: Alla med ansvar för att utforma och införa data- och kontorsinformationssystem av administrativ art, inte endast fack eller användare.

Grad av analys: Rapporten är aktuell och beskriver således ett antal första installationer. De kontrasterar mot väl analyserade erfarenheter av tidigare system. Priset är att det är för tidigt att analysera de mer kvarblivande eller ännu dolda effekterna av de nya systemen. Analysen av de olika alternativen är djupgående och genomförd ur användarperspektiv.

Täckning: Rapporten täcker uppenbarligen inte hela statsförvaltningen, men de sju systemen ger ändå en god och representativ bild, bortsett från att vissa specialisttillämpningar aldrig gärna kan representeras av något annat (typ SCB, patent- och registreringsverket, riksskatteverket).

Datumstämpel: Februari 1988

Nyhetsvärde: Aktuell, varierad och bred analys, från användarsynpunkt, av ett antal offentliga datasystem.

TELDOK Rapport 34

Lönsamt lärande av Birgitta Frejhagen o Mats Utbult

Innehåll: Detta är en rapport från en studieresa i USA för att se hur företag där utnyttjar ny informationsteknik. General Motors räknar t.ex. med denna som ett viktigt verktyg i den planerade, supermoderna Saturn-fabriken, mot vilken kontrasteras NUMMI, en gammal fabrik som återöppnats i samarbete med Toyota och där samarbetet ledning-anställda blev nyckeln till framgång. Tandem erbjuder ett för alla öppet system, med större antal terminaler än anställda. Apple ger tillgång till information, tätt och styrande. J C Penney ger underlag för besked till mellanchefer, men de breda grupperna får ingen utbildning. En advokatbyrå använder informationsteknik för att konkurrera med snabba leveranser.

Målgrupp: De som i fack, företagsledning eller praktiskt arbetar med att införa och driva IT-system.

TELDOK Rapport 35

Datautbyte mellan öppna system av Victor Pylypenko

Innehåll: Det är svårt att kommunicera mellan olika system, t ex olika datasystem. Men nu håller något på att hända: en internationell och omfattande standardisering. Den internationella standardiseringsorganisationen ISO har utvecklat en modell för kommunikation mellan öppna system. Intresset för modellen är stort fast den ännu inte är färdig – det gäller att åstadkomma standard på sju olika nivåer. De omtalade MAP, Manufacturing Automation Protocol som General Motors satsar helhjärtat på, och det tekniska systemet TOP som Boeing går in för, ingår i OSI. Rapporten redovisar hur OSI växer fram och vilka som är aktörer. De sju nivåerna beskrivs, liksom situationen i Sverige.

Avsändare: Birgitta Frejhagen var då LOs dataexpert, Mats Utbult är journalist.

Metod: Studieresa till väl valda, varierade och avancerade tillämpningar.

Täckning: Författarnas kunskaper och kritiska blick gör att de fått ut mycket, med den naturliga begränsning som "fallstudierna" ger.

Datumstämpel: Resan gjord hösten 1986.

Fördel: Författarnas sätt att se på utbildning och lagarbete i relation till informationsenheten.

Metod: Systematisk faktaredovisning på basen av dokument och intervjuer.

Avsändare: Victor Pylypenko är datajournalist.

Mottagare: Alla med system- och kommunikationsansvar för framtida data- och telesystem.

Grad av analys: Snarare varudeklarationens än den praktiska tillämpningens.

Täckning: Ger i allt väsentligt en översikt utan att gå in i detaljer på företagsnivå eller specifika satsningar, utom hos NBS, National Bureau of Standards.

Datumstämpel: Juni 1988.

Nyhetsvärde: Den aktuella överblickens.

TELDOK Rapport 36

Omvälning i televärlden. Optiska sjökablar och konkurrens driver fram ny epok av frilansjournalisten Göte Andersson

Innehåll: TELDOK har gett frilansjournalisten Göte Andersson i uppgift att dokumentera hur företag, hushåll och samhälle i nära framtid kommer att påverkas av de stora förändringar som förestår ifråga om telekommunikationer och ny informationsteknologi.

För att kunna beskriva det omfattande problemfältet har red. vänt sig till initierade skribenter och intervjupersoner. Det första kapitlet berättar om den nya internationella konkurrensutsatta marknad som är på väg att skapas. Här presenteras drivkrafterna för den snabba förändringen. Stora företag med omfattande internationella telekommunikationer kommer först att dra nytta av den internationella utvecklingen.

Boken berättar om hur flertjänstnätet, på engelska Integrated Services Digital

Network (ISDN), kommer att byggas ut i Sverige på 90-talet. Förändringen av teletaxorna och behoven av datautbildning ägnas enskilda kapitel. Boken är ett verk av sex skribenter. Nya författare presenteras med bild i början av varje kapitel.

Avsändare: Frilansjournalisten
Göte Andersson

Datumstämpel: Juni 1988

TELDOK Rapport 37

Expertsystem i Storbritannien av Peter Docherty

Innehåll: Författaren gör en genomgång av expertsystem och artificiell intelligens (AI) i Storbritannien. De brittiska demonstrationsprojekten på området presenteras, en del i kritisk detalj.

Avsändare: Författaren är verksam vid Statskontoret och vid IMIT, Handelshögskolan och var tidigare ansvarig för Arbetsmiljöfondens utvecklingsprogram.

Datumstämpel: Juni 1988

TELDOK Rapport 38

*Informationshantering för samhällsservice – slå
80 000 till offentliga sektorn av Carl-Ölje Seger-
lund och Karl-Erik Andersson*

Innehåll: Rapporten kan beskrivas som en analyserande idékatalog där nya tankar om "service management" kombineras med telematikmöjligheter till visioner om nya sätt att ge offentlig –främst kommunal – service. Medborgare ses i rollerna som klient, part (i t.ex. rättsväsendet) eller kund. Tjänstemannen är brukare och han kan "kortslutas" eller få bättre informationsstöd. Servicen kan också mer flexibelt formas efter regioners och individers särart, liksom den kan värderas. Den övergripande roll medborgaren har är dock den som – medborgare, d.v.s. deltagare i den politiska processen. Utöver dessa aspekter belyses även nya möjligheter för informationssvaga och handikappade.

Rapporten redovisar olika scenarier, för att levandegöra olika idéer, t.ex. den om "Medborgarkontor". Man har inventerat nationellt förändringsarbete och även samlat material från USA, Norge och Västtyskland. Problemområden som granskas är information, integritet, teknik och yrkesroll/kompetens.

Metod: En modell av serviceverksamhet generellt har lagts över en verklighet av offentliga tjänster. Ur tankar om nya sätt att hantera information och observationer utomlands har en serie idéer genererats och beskrivits.

Avsändare: Carl-Ölje Segerlund, konsult i Svenska Kommunförbundet, och Karl-Erik Andersson, direktör i Kommundata.

Mottagare: Politiker med intresse för det politiska systemet och den offentliga, särskilt den kommunala förvaltningen. Regionala och kommunala offentliga organ. Serviceproducenter.

Grad av analys: Skriften är snarare idé- och debattskapande än fullständig och analytisk.

Täckning: God på kommunplanet, endast skissartad vad gäller all offentlig service.

Datumstämpel: Juni 1988

Nyhetsvärde: Sammanvävningen av service-tänkande, telematik och olika roller i förmedlingen av offentliga tjänster.

TELDOK Rapport 39

Telehamnar – utveckling och trender av Kristina Stenqvist

Innehåll: En telehamn är en knutpunkt eller en handelsplats för telekommunikation. Här sammanstrålar optiska fiberkablar och satellitlänkar, här finns tillgång till datorer och datanät, här går det att videokonferera. Ofta kombineras telehamnar med andra tjänster, kontorshotell och mötesfunktioner, för att förstärka den regionala och lokala utvecklingen. I sin mest koncentrerade form är telehamnen en intelligent byggnad. Det finns redan ett antal telehamnar, särskilt i tätbefolkade städer där lokal telefrik genom sin omfattning blivit ett bekymmer. Många fler planeras eller håller på att skapas. Världsföreningen av telehamnar håller årligen konferens och denna rapport redovisar två sådana konferenser, vilket innebär presentation av telehamnar i Japan, USA och Europa. Utvecklingen relateras till dels tekniken (ISDN etc), dels nationella förhållanden (monopol, privatisering). I London finns sålunda två, konkurrerande telehamnar, vilket förbättrat kvaliteten och snabbat på utbyggnaden.

Metod: I huvudsak föredrag och material vid konferenser, kompletterat med intervjuer.

Författare: Kristina Stenqvist, då konsult i telefågor.

Mottagare: Den som är intresserad allmänt av "utvecklingen in i kommunikationssamhället" och regional utveckling.

Grad av analys: Författaren är kritisk och ställer olika uttalanden och resultat mot varandra samt ger en bredare bild för att resultaten skall kunna tolkas.

Täckning: Även utan detaljbeskrivning av varje enskilt projekt är rapporten representativ för utvecklingen vad gäller telehamnar intill slutet av 1987, d.v.s. då företeelsen ännu är ny och i förändring.

Datumstämpel: Juni 1988

Nyhetsvärde: Bred, aktuell sammanfattning av läget på ett i Sverige föga uppmärksammat område.

TELDOK Rapport 40

Telematik i Frankrike II av Agnete Qwerin (red.)

Innehåll: Detta är en reserapport med tyngdpunkten lagd på den dynamiska franska videotextutvecklingen - Minitel. Utöver teleadministrationens satsning återfinns entusiasm över kostnadseffektivitet från en postorderfirma, erfarenheter från bank och tidning samt från programföretag. Bakgrunden är den sena utbyggnaden av telenätet i Frankrike, som i gengäld gjort den explosiv. Bland andra experiment i denna satsning märks Biarritz bildtelefoni och kabel-TV. Liberaliseringen har fått en egen profil. Rapporttiteln II står för att detta är TELDOKs andra studieresa till Frankrike. Utöver Minitel är det Smart Card och Bull som fått återbesök: det intelligenta kortet har det fortsatt trögt medan alliansen Bull-Honeywell-NEC avsatt konkret offensiva spår.

Metod: Rapportförfattarna står dels för egna specifika avsnitt med motsvarande avsnitt som grund, dels för subjektiva intryck - redovisade separat.

Avsändare: Red. är numera VD för Utbildningsstiftelsen Futurum. Hennes medresenärer representerar ett tvärsnitt av telematikintressenter.

Mottagare: Främst videotex-, Frankrike- och Smart Card-intresserade samt de som är engagerade i telesystemets utbyggnad.

Grad av analys: Något varierande, i allmänhet baserad på faktasamling och kritisk diskussion.

Täckning: Minitelutvecklingen generellt samt några av dess tillämpningar; i övrigt Paris-baserade exempel och teleutvecklingen från regeringens perspektiv Biarritz-experimentet.

Datumstämpel: Resan gjord i oktober 1987

Nyhetsvärde: Minitel, Biarritz, deltagarnas subjektiva intryck.

TELDOK Rapport 41

Digitalisering i Förbundsrepubliken av Peter Magnusson (red.)

Avsändare: Red. är Statstjänstemannaförbundets och TCO:s dataexpert. Som sådan har han deltagit i diskussioner och förhandlingar om utformning och införande av datasystem i statsförvaltningen som representant för de anställda.

Datumstämpel: Oktober 1988

TELDOK Rapport 42

*Kontorsinformationssystem i den offentliga sektorn
– Ett brittiskt utvecklingsprogram av Peter
Docherty*

Innehåll: Om staten för att genomföra offentliga tjänster och arbetsuppgifter köper eller stöder inköp av avancerade informationssystem, då kan väl själva urvalet av uppgifter liksom stödet utformas så att inte bara själva jobbet blir rationellare skött utan också upphandlingen ger brittisk industri särskild stimulans? Stimulans på två sätt, genom att ge skjuts åt utvecklingen av nya system, och genom att skapa demonstrationsmöjligheter så att marknaden kan övertygas om att den nya tekniken fungerar.

Ett tjugotal sådana projekt definieras inom regeringskansli, kommuner och landsting, statlig industri, myndigheter och verk. Resultat och erfarenheter studerades av konsulter. Det visar sig viktigt att från början veta vad man skall göra och det i varje etapp. Det är väsentligt att matcha samordningsvilja med en organisation som svarar mot den. Den offentliga sektorn är väl värd att satsa på. Men det är viktigt att undvika dubbla budskap.

Metod: Författaren har genom regelbundna besök både "hos" experimenten och hos centrala insatser regelbundet följt verksamheten samt studerat all central dokumentation.

Avsändare: Författaren är verksam vid IMIT och var tidigare ansvarig för Arbetsmiljöfondens utvecklingsprogram.

Rapport 14, 47

Mottagare: Ansvariga för uppläggning av experiment med kontorsinformationssystem av omfattande slag, inte bara inom det offentliga utan även i organisationer och större företag.

Grad av analys: Slutsatsdragningen förs mycket långt, flera resonerande och grundligt underbyggda steg.

Täckning: Sex av de 21 försöken hade hunnit fullföljas. Därutöver redovisas ytterligare sju utanför de 21, granskade av en organisation CCTA.

Datumstämpel: Oktober 1988

Nyhetsvärde: I analys och sammanställning.

TELDOK Rapport 43

*Stor användares erfarenheter av avancerad tele-
teknik av Tomas Müller m.fl.*

Innehåll: En undersökning av hur stora organisationer – mest företag – utnyttjar den nya teletekniken. Många talar om dess strategiska effekter, oftast dock utan större konkretion. En av teknikens fördelar är dess smidiga formbarhet. Utbildning är en viktig förutsättning. Investeringar görs ofta utan helhetssyn, styckvis och helt efter vad som är lönsamt. Ny teknik adderas till gammal. Tillförlitlighet är A och O, standardisering mycket viktig.

Metod: Intervjuer, studier av dokument, jämförelser inom branscher.

Avsändare: Förf. är verksamma vid konsultföretaget Holst Vedin Information AB, specialiserat på information om avancerad teknik.

TELDOK Rapport 44

TELDOKs Årsbok – Supplement 1988 av Tomas Müller, Gull-May Holst m.fl.

Innehåll: 1987 gav TELDOK ut Telematikens Årsbok. Detta är en uppdatering – "en halv årsbok". Statistik och andra tabellmässiga uppgifter har sålunda byggts på men referensramen är tidigare årsbokens. Likaså har namn- och referenslistor, kalendarium etc. förnyats. De kvalitativa, resonerande avsnitten är färre och kortare och tar upp aktualiteter, bl.a. utvecklingen i några viktiga länder, forskningssamverkan internationellt, liberalisering och standardisering.

Metod: Sammanställning av statistik och fakta ur varierande faktakällor, elva svår-tillgängliga eller privata. Kompilering av uppgifter om händelser som inträffat etc.

Avsändare: Arbetet har hållits samman av Holst Vedin Information AB (numera Communicativa AB), ett konsultföretag specialiserat på information om avancerad teknik. Medarbetare har hämtats även

Mottagare: De som behöver känna till utvecklingslinjer och bedömningar vad gäller stora telebrukares erfarenheter, arbetssätt och planer.

Grad av analys: Begränsad av intervju-offrens kunskap och öppenhet, breddad genom de internationella och branschvisa jämförelserna.

Täckning: De viktiga branscherna bland storanvändare finns med, fränsett flygbolag och försäkringsbolag.

Datumstämpel: April 1988

Nyhetsvärde: Studiet av just stora användare.

Rapport 30, 50, 70

från branschorgan och journalistik.

Mottagare: Alla som behöver ett referensverk för utvecklingen inom telematik, d.v.s. tele, datorer, informationsteknik.

Grad av analys: Ligger delvis i valet av teman och statistik, vilket testats fram på förra årets läsare samt TELDOK Redaktionskommitté.

Täckning: Ojämn och betingad av tillgången på statistik, ojämn för t.ex. programvara, detaljerad vad gäller bankomater m.m.

Datumstämpel: September 1988

Nyhetsvärde: Årsbokens och referensverkets.

TELDOK Rapport 45

KommunKOM och NorrKOM av Hans Köhler

Innehåll: De två KOM-systemen är elektroniska brevlådor och anslagstavlor för kommunalt bruk. Rapporten är den första i en serie, där utvecklingen vad gäller denna nya kommunikationstillämpning kommer att studeras och rapporteras. I KommunKOM har man hunnit gå över från QZs KOM till det "modernare" Portacom. Själva användningen är en besvikelse. Det är svårt att – efter nyhetens behag – upprätthålla tillräcklig trafik, ha en "kritisk massa" som gör det nödvändigt att titta i brevlådan. Det hänger delvis samman med att det inte finns tillräckligt med terminaler och motsvarande, som gör det lätt att kommunicera. Kostnaderna visar sig också avskräckande. Aktiva konferensledare är ytterligare en svåruppfylld förutsättning.

För Kommundata internt har KommunKOM hunnit växa sig betydelsefullt. NorrKOM har en positiv utveckling. Därtill bidrar inte minst ett delsystem SkolKOM, som svarar för en tredjedel av NorrKOM.

Metod: Faktisk redovisning av vad som sker i nätet, inklusive statistik över användningens utveckling etc.

Avsändare: Hans Köhler är forskare vid Data- och Systemvetenskap vid Stockholms Universitet.

Rapport 4, 24, 27, 48, 55
Info 2, 5
Via 13

Målgrupp: Alla som är intresserade av elektroniska post- och konferenssystem, samt de som arbetar med telematik i den offentliga sektorn, särskilt kommuner och skola.

Grad av analys: Djupgående men också diskuterande redovisning. Dessa kommer att öka ytterligare med framtida rapporter.

Tackning: Tackar det som rubriken ut säger.

Datumstämpel: December 1988.

Nyhetsvärde: Studieområdet i kommuners användning av elektroniska meddelandesystem; serien av "avläsningspunkter" nu och i framtiden.

TELDOK Rapport 46

*Information Technology Requires Dramatic
Organizational Changes at General Motors, redi-
gerad av Göte Andersson*

Innehåll: Rapporterar från ett internationellt seminarium sommaren 1988, med temat hur informationstekniken påverkar industriella organisationer och deras arbetssätt. Tyngdpunkten ligger på bilindustrin, inte endast General Motors och dess Saturnus-projekt utan också Volvo samt, mer generellt, japanska tillverkare. Dessutom diskuteras – med utförlig statistik och fallbeskrivningar – det senaste inom filöverföring (EDI), VAN, intelligenta nät och elektroniska meddelandesystem (som jämförs).

Metod: Sammanfattningar av anföranden, ibland av författarna själva, ibland av redaktören. Alla inläggen har bearbetats i efterhand av resp. talare.

Avsändare: General Motors och Volvo representeras av James Lewandowski resp. Tammo Wellemets, båda med ansvar för resp. företags utveckling inklusive informationsteknikens utnyttjande. Robert C Cole är professor i Michigan med lång erfarenhet av japansk, amerikansk och svensk bilindustri. Percy Tannenbaum och Richard Adler studerar och beforskar bägge det praktiska utnyttjandet av tele- och informationsteknik med Kalifornien som utsiktspunkt. Barbara Lucas är konsult, marknadsutveckling beträffande teletjänster m m, verksam. Massachusetts, medan William A Lucas är rådgivare vad gäller internationella elektroniska meddelandessystem åt västtyska televerket.

Målgrupp: Beslutsfattare och "policy makers" vad gäller planering, installation och användning av informationsteknik för hela organisationer, främst tillverkande industrier samt även meddelandesystem och metoder för filöverföring generellt.

Grad av analys: Föredragshållarnas, d.v.s. djupgående.

Täckning: Ett stora organisationers perspektiv, främst industriell produktion.

Datumstämpel: Midsommar 1988.

Nyhetsvärde: Dels General Motors planer, dels uppgifter om EDI och elektronisk post, dels hela kombinationen av jämförande fakta från olika delar av världen.

TELDOK Rapport 47

*Standardisering i Storbritannien, redigerad av
Peter Magnusson och Agneta Qwerin*

Innehåll: Studieresan genomfördes mot en bakgrund av en tidigare liknande resa 1984. Som titeln utsäger, stod standardiseringsarbetet i centrum, både vid Londonbörsen, inom Storbritanniens "Statskontor" CCTA, vid X-Open, understött av Department of Trade and Industry och inom British Telecom. Vid förra resan var Alvey-programmet högaktuellt, och det var naturligt att se hur det utvecklats. Mest besvikelse – men studier vid det kraftfulla SPRU, Science Policy Research Unit, kan ge mer besked i framtiden. British Telecoms konkurrent Mercury bidrog till reseintrycken, liksom liberaliseringsens övervakningsorgan Oftel. Vidare finns rapporter från Turing-institutet – ett centrum för utveckling av artificiell intelligens – och två mässor.

Metod: Personliga bidrag från resenärerna.

Avsändare: Av sjutton resenärer bidrar sexton med endera eller bägge av personliga intryck resp. rapport från ett specifikt besök, konferens etc. Bidragen bygger på vederbörandes speciella kompetens inom resp. tema. Representationen från offentlig förvaltning var stor.

Målgrupp: Den som är intresserad av Storbritannien allmänt samt dess Alvey-program – d.v.s. användarintierade praktiska IT-satsningar – samt den som vill följa standardiseringsarbetet.

Rapport 14, 42

Grad av analys: Naturligtvis begränsad till besöksobjekt och intervjuade men inom dessa ramar djupgående.

Täckning: Brittisk offentlig förvaltning med utflykter till forskning men med utlämnande av industrin.

Datumstämpel: Resan gjordes i november 1988.

Nyhetsvärde: Det samlade greppet över offentlig databehandling och telestandardisering samt jämförelsen med läget fyra år tidigare.

TELDOK Rapport 48

Några kommuners och Kommunförbundets användning av system för datorförmedlad kommunikation av Hans Köhler

Innehåll: Genom initiativ av Kommun-Data och Umeå Universitet har flera kommuner börjat utnyttja elektroniska meddelande- och mötesystem – se också TELDOK Rapport 45. Detta är en lägesrapport från denna verksamhet. Fokus är på Kommunförbundet, Sundsvall, Nacka och Umeå.

Varje projekt som kommit igång har minst en eldsjäl. När SkolKom drogs ner minskade också hela verksamheten. Problemet med systemavbrott skapar negativa attityder till systemet.

Metod: Beskrivningen bygger på konferenserna d.v.s. olika typer av statistik och utdrag ur meddelanden/konferensinlägg.

Avsändare: Hans Köhler är forskare vid Data- och Systemvetenskap vid Stockholms Universitet och inte själv engagerad i införandet av de aktuella systemen.

Målgrupp: Alla med intresse dels för elektroniska konferens- och kommunikationssystem, dels för kommunikation inom kommun och offentlig verksamhet.

TELDOK Rapport 49

Lära mer i arbetet med bilder över telenätet av Mats Utbult

Innehåll: I Danmark har man satsat på "hybridnätet", ett telenät med hög kapacitet för informationsöverföring utan att överallt förlita sig på optiska fibrer. I ett omfattande samhällsexperiment har man erbjudit resurser till att driva projekt på basen av denna nya tekniska möjlighet för informationsöverföring, t.ex. med levande bilder. Fyra tillämpningar beskrivs: veterinärer som snabbare kan hjälpa sjuka djur; utbildning i och på jobbet, t.ex. i fabriken; video i läropraktik som för samman teoretiker och praktiker; och tandläkare som ger bättre vård med

Rapport 4, 24, 27, 45, 55
Info 2, 5

Grad av analys: Rapporten går i sin analys längre än till enbart faktaredovisning. Genom att det är en lägesrapport är den ännu inte heltäckande eller slutgiltig.

Täckning: En naturlig begränsning är uppenbarligen att det gäller vissa kommuner, med pionjärintresse, samt en viss typ av konferenssystem med specifika karaktistika.

Datumstämpel: Utgivning juli 1989.

Nyhetsvärde: Som lägesrapport mitt emellan TELDOK Rapport 45 och slutrapporten från projektet, TELDOK Rapport 55.

Ref 1

röntgenrådgivning. Intressant nog räcker det ofta med "halvrörliga" bilder

Metod: Intervjuer och studier på fältet.

Avsändare: Mats Utbult är journalist med inriktning på informationsteknikens tillämpningar.

Målgrupp: Personer intresserade av praktiska erfarenheter av bildkommunikation; företrädare för de grupper som återfinns i de praktiska experimenten, alltså veterinärer, tandläkare och pedagogiskt engagerade; och intressenter i informationsteknikens "politik".

Grad av analys: Bygger i stor utsträckning på de intervjuade, som refereras ordagrant; ett avslutande kapitel ger också ett svenskt framtidsperspektiv.

Täckning: Några konkreta utsnitt ur hybridnätöversöken, varav det finns flera än de i denna rapport. Liksom fjärrutbildning etc prövats även på andra håll.

Datumstämpel: Juli 1989.

Nyhetsvärde: Tidig introduktion till konkreta resultat av de danska försöken.

TELDOK Rapport 50

*TELDOKs Årsbok 1989-90 av Gull-May Holst
(huvudredaktör)*

Innehåll: Statistisk och annan redovisning av vad som händer inom telematik och informationsteknik: telekostnader; tillämpningsområden; integrationen tele-teknik-datorer; telefax och elektronisk post; OSI, EDI etc; mobil- och satellitkommunikation. Tonvikten ligger på svenska fakta inklusive ett kalendarium och förteckningar över mässor och konferenser samt talare. Referenskapitel är ordlistan; TELDOKs aktuella utgivning; övrig aktuell litteratur.

Metod: Statistiksammanställning från i stort sett alla relevanta och tillgängliga källor samt försök till analys av ett antal aktuella utvecklingsområden.

Avsändare: Personal inom konsultföretaget Communicativa AB, förstärkt med olika specialister.

Målgrupp: Alla med intresse av ett referensverk för informationsteknikens aktuella utveckling sådan den speglas i främst siffror och debatt samt aktiviteter.

Rapport 30, 44, 70

Grad av analys: Begränsad utom vad gäller några valda aktuella temata.

Täckning: Begränsas till där statistik finns tillgänglig – vilket inte hindrar att omfånget är ca 260 sidor.

Datumstämpel: Utgiven juli 1989.

Nyhetsvärde: Unik sammanställning, naturligtvis med en aktualitet som avtar med tiden – vilket inte hindrar att åtskillig statistik är färsk länge.

TELDOK Rapport 51

Datorer i småföretag av Mats Glader

Innehåll: Redovisar undersökningar av datoranvändning i småföretag i Västerboten samt i Växjö-regionen. Dessa företag möter en rad problem; reliefen mellan de två olika regionerna är intressant. Slutresultatet av analysen blir en fem punkters lista över vad man, d.v.s. det lilla företaget, bör göra: själv sätta sig in i datorområdet – självständigt; förankring och involvering av eldsjäl; plan för hela datoriseringen; start i det enkla utan att förlora helhetsbilden; etablering av varaktiga relationer med någon leverantör.

Metod: Enkätundersökningar samt personliga erfarenheter av att arbeta med datorinförande i småföretag.

Avsändare: Författaren är forskare och konsult.

Målgrupp: Mindre företag, dator- och tillämpningsföretag samt forskare och "småföretagens vänner".

TELDOK Rapport 52

Informationsteknik i Australien av Tiina Läärä

Innehåll: Australien är ett ungt land, med en befolkning som är dubbla Sveriges, men mycket mer glesbefolkat. Informationstekniken borde kunna utnyttjas för att överbrygga avstånd. Här har skett en avreglering och så präglas landet av att det är en förbundsstat. För att stötta egen informationsteknisk industri vill man få fram riskkapital, och den asiatiska marknaden tycks närliggande. Den offentliga sektorn är ofta pionjär vad gäller tillämpning av informationsteknik. Digital kommunikation ägnas särskilt intresse.

Avsändare: Tiina Läärä var tidigare verksam vid Statskontoret, nu vid Infotech Communicator.

Målgrupp: I första hand den som är intresserad av politik för informationsteknikens utveckling visavi samhällets, samt av regionala aspekter.

Rapport 58
Via 18

Grad av analys: Går genom författarens egen erfarenhet utanför den torra enkätredovisningen till tolkning och de fem goda råden.

Täckning: Undersökningen som sådan färgas naturligtvis av näringsstrukturen i de regioner där den genomförts. Och varje informationsteknisk tillämpning är ju tidsfärgad.

Datumstämpel: Oktober 1989. Undersökningarna genomfördes 1986-88.

Nyhetsvärde: Ligger dels i undersökningsmaterialet, dels i författarens slutsatser och råd.

Via 14

Grad av analys: I huvudsak en saklig och allsidig beskrivning av dagsläge och planer på valda områden.

Täckning: Koncentration på offentliga sektorn och dess åtgärder, inklusive avreglering etc.

Datumstämpel: Resa i slutet av 1988, rapporten från oktober 1989.

Nyhetsvärde: Bortsett från i OECDs rapporter tenderar Australien att glömmas bort, fast landet från svenskt perspektiv har intresse.

TELDOK Rapport 53

Tredje generationens distansutbildning av Rolf Carlsson

Innehåll: Med tredje generationens distansutbildning avses att lärare och elever liksom elever sinsemellan kan interagera. I centrum för interaktionen finns den datorstödda telekonferensen. En översikt över sådana konferenssystem ges. Pedagogik, studiemiljö, relationer och teknik beskrivs. Ett antal svenska, danska, norska, brittiska, amerikanska och kanadensiska satsningar presenteras; de nordiska är i majoritet. Exempel på distansundervisning redovisas.

Metod: Övergripande diskussion och analys först, beskrivning av konkreta satsningar och erfarenheter sedan.

Avsändare: Rolf Carlsson är pedagog och konsult med eget företag.

Rapport 66

Målgrupp: Intressenter i nya undervisningsmetoder och i datoriserad kommunikation.

Grad av analys: Grundlig analys av erfarenheterna från beskrivna system.

Täckning: Även om det finns fler program än de beskrivna är täckningen god – med tanke på den tidpunkt då rapporten är skriven; senare nyheter av typen "groupware" finns inte med.

Datumstämpel: Utgiven december 1989.

Nyhetsvärde: Ligger i den stora mängden olika exempel från många länder, och i den sammanfattande analysen av dem.

TELDOK Rapport 54

Japanska arbetsplatser av LOs Datautskott

Innehåll: LOs Datautskott har under drygt två veckor besökt arbetsplatser och studerat hur man där arbetar, inte enbart med datorer och informationsteknik.

Fokus låg på sektorerna verkstäder, processindustri, grafiska företag, handel och sjukvård. Beskrivningen bygger på grundliga kontakter "på golvet", d.v.s. med den aktiva personalen.

Metod: Utförliga diskussioner med användare av teknik – och av hela arbetsplatser.

Avsändare: Datautskottet vid LO.

Målgrupp: Den som är intresserad av japanskt arbetsliv. Den som vill få inblickar i tillämpningar av informationsteknik i Japan, i ett större perspektiv.

Grad av analys: Strävan till kritisk diskussion, naturlig koncentration till de branscher och de arbetsplatser som besökts.

Rapport 28, 29

Täckning: Ett urval av verksamheter.

Datumstämpel: Resan genomfördes i början av 1989, rapporten är från april 1990.

Nyhetsvärde: Ovanligt med djupborring i det konkreta japanska arbetslivet.

TELDOK Rapport 55

Kommunikation: Datorförmedlad kommunikation i kommunal verksamhet — Slutrapport av Hans Köhler

Innehåll: I två tidigare TELDOK Rapporter, nr 45 och 48, beskrev samme författare utgångsläget för försök med kommunal kommunikation med datorbaserade telekonferenser, KOM-systemet, samt gav han en lägesrapport en bit in i projektet. Detta är slutrapporten. Det visar sig att för några har detta nya hjälpmedel blivit centralt medan andra blott ser det som perifert. Fördelar är mindre telefonberoende och snabbare kontakter samt nätverk som etableras över vanliga organisatoriska gränslinjer. Ledningsgrupper i några kommuner samt några fackgrupper ser mediet som en viktig kanal.

Metod: Intervjuer och studier av "trafik" i systemen, dels statistiskt, dels innehållsmässigt.

Avsändare: Hans Köhler är forskare vid Stockholms Universitet och icke involverad i införandet av systemen.

Rapport 4, 24, 27, 45, 48
Info 2, 5

Målgrupp: Kommuner, skolor, den offentliga sektorn i dess helhet, intressenter i elektronisk kommunikation.

Grad av analys: Bred analys av problem och slutsatser av försöken.

Tackning: En naturlig begränsning till aktuella experiment och organisationer, under den givna perioden samt med det utnyttjade konferenssystemet.

Datumstämpel: Rapporten utgiven i april 1990.

Nyhetsvärde: Sammanfattningen av ett antal satsningar på datoriserad kommunikation i offentlig sektor.

TELDOK Rapport 56

EDI för miljarder, redigerad av Göte Andersson

Innehåll: Beskriver i form av en rad artiklar utvecklingen mot elektroniska dokument, EDI. Volvos liksom dess underleverantörers synpunkter är representerade, Skanska liksom byggbranschen. Västtyskland ligger i täten – och EDIFACT är snart flygfärdigt. Tull och transporter är centrala i både bil- och annan industri, men blicken riktas även mot bank och försäkring. – Ingår i Teldoks Europa-program.

Metod: Intervjuer, reportage och vittnesbörd i blandning. Generella faktabakgrunder, om Sveriges handelsberoende och om EDIFACT o dyl, blandas med fallstudier.

Rapport 59, 63, 64, 65, 67
Info 9

Avsändare: Göte Andersson är journalist med inriktning på datorer och teleteknik i tillämpning.

Målgrupp: Nuvarande och potentiella användare av elektroniska dokument, direkt och indirekt, i service och i industri, samt beslutsfattare och myndigheter som berörs av dessa frågor.

Grad av analys: Begränsad eftersom vad som ges är en serie ögonblicksbilder. Vissa av bidragsgivarna gör även en analys men då utifrån en specifik situation, ett speciellt problem.

Täckning: Bilindustri och byggenskap är ju inte samtliga existerande branscher, men representerar en spännvidd. Banker, transporter och tull är centrala serviceinstitutioner för handel inom eller över gränser.

Datumstämpel: Maj 1990.

Nyhetsvärde: Variationsbredden, beskrivningen av Västtyskland och EDIFACT.

TELDOK Rapport 57

Framgångsrik användning av informationsteknologi inom distribution av varor & tjänster, redigerad av Odd Fredriksson och P G Holmlöv

Innehåll: Rapport från en studieresa till USA i april 1989. Informationstekniken innebär en lång rad möjligheter och risker inom distribution och varuhandel. Det illustreras till exempel av Federal Express' "tunga" utnyttjande av informationsteknik för att registrera, hålla rätt på, sortera och distribuera sina småpaket liksom företagets misslyckade försök att starta en telefaxtjänst. Olika experiment, praktiskt genomförda projekt och införda system beskrivs. Halva skriften behandlar konsumentnära tjänster, såsom från bank, varuhus, dagligvaruhandel etc. En annonsbyrå, ett elektroniskt medium och besök hos forskare finns också med. Avslutningsvis diskuteras vad som talar för och emot butikslös handel respektive teknik i butiken. Studieresan arrangerades av TELDOK.

Metod: Reserapportens, med beskrivningar av intryck och information från olika besök. Men dessutom en kvalificerad analys med kompletteringar och utblickar av mer generell karaktär.

Avsändare: Författarna är forskare vid Fonden för Handels- och Distributionsforskning vid Handelshögskolan i Stockholm och därmed experter på ämnet.

Rapport 61, 62

Målgrupp: Alla med intresse av hur varuhandel och distribution kan tänkas utvecklas, liksom även den som vill få impulser beträffande krafter som påverkar regional utveckling, företagsstrategier och logistiksystem.

Grad av analys: Författarnas breda perspektiv och djupgående kunskaper gör att analysen är kvalificerad och kritisk.

Täckning: Studiebesöken under resan är rapportens naturliga fokus. Genom författarnas bakgrund är dock perspektivet åtskilligt bredare.

Datumstämpel: Resan gick alltså i april 1989, rapporten utgavs i juni 1990.

Nyhetsvärde: Visserligen finns temat belyst i författarnas material från hemmainstitutionen, men konkretisering och popularisering i anknytning till de amerikanska besöken innebär direkt och lättillgänglig beskrivning.

TELDOK Rapport 58

Med dörren på glänt - Småföretagens behov av data- och teletjänster av Christer Asplund och Per Davidsson

Innehåll: Användningen av informations-teknik i fem småföretag i glesbygd har studerats. Kontakten mellan den som lär och den som lär ut är avgörande för framgång, liksom företagsledningens intresse. Distansarbete förekommer knappast och resandet ökar. Regionkontor har kunnat dras in.

En Sifo-undersökning visar att datoriseringen 1989 är ojämnt fördelad - den har nått 38 procent av företag med högst fem anställda, 85 procent av sådana med fler än tjugo. När det gäller kommunikation via modem är fördelningen minst lika sned. Av de minsta företagen anser 42 procent att datorn kostar mer än den smakar, mot noll för de med fler än 50 anställda. Regionala skillnader saknas här. Klart mest datoriserad är kategorin "uppdragsverksamhet". 56 procent anser sig ha rutiner som inte lämpar sig för datorisering - men i Västernorrlands och Gävleborgs län gav endast 30 procent detta svar.

Rapporten redovisar utförligt denna typ av undersökningsresultat. Dessutom finns scenarier, som syntetiserar materialet.

Metod: Djupstudier av fem mindre företag, SIFO-enkät, analys av detta, samt scenarier och resonemang.

Avsändare: Per Davidsson är forskare i företagsekonomi vid Umeå Universitet och expert på nyföretagande; han har summerat en studie utförd av Thomas Tydén. Christer Asplund är konsult vid Sifo Futures med ett förflutet bl a inom utvecklingsfonden i Gävleborg.

Rapport 51
Via 18

Målgrupp: Personer med intresse i mindre företags behov och beteende.

Grad av analys: Författarna nöjer sig inte med siffror utan ger rekommendationer och tar upp tillförlitlighet etc i materialet.

Tackning: Fem djupa fallstudier i Malungs kommun har naturliga begränsningar, liksom kompletteringen, en bred enkät med ett betydande bortfall och naturligen svagt statistiskt underlag så fort materialet presenteras i alltför speciella och därmed små undergrupper. Scenarier och rekommendationer får ses som debattinlägg och provokationer till alternativa tolkningar.

Datumstämpel: Sifo-studien februari 1989, djupstudien färdig januari 1990. Utgåvan är från oktober 1990.

Nyhetsvärde: Kombinationen av brett och djupt. Utvecklingen till scenarier. En hel del av Sifo-materialet just för mindre företag är nytt, särskilt de regionala jämförelserna.

TELDOK Rapport 59

Allt använda Odette på rätt sätt av Reiner Beck

Innehåll: EDI, EDIFACT och Odette är konventioner för elektroniska dokument, som avser att förenkla, förbilliga och effektivisera dokumenthantering särskilt inom bilindustrin och dess underleverantörssystem. Det finns då ett antal fördelar som kan analyseras, men också problem i form av trösklar för att föra in denna standard. Här beskrivs särskilt de mindre företagens förutsättningar, delvis med utgångspunkt i intervjuer.

Metod: Forskarens analys parad med intervjuer och fallstudier av hur Odette införts och används. – Ingår i Teldoks Europa-program.

Avsändare: Reiner Beck är företags-ekonom och forskare vid Institutet för Datorstödd Företagsledning vid Stockholms Universitet.

Målgrupp: Större och mindre företag som har behov av Odette men även andra former av EDI. Forskare och policy-makers med engagemang i frågor kring elektroniska dokument.

Rapport 56, 63, 64, 65, 67
Info 9

Grad av analys: Söker beskriva de för- och nackdelar som Odette kan föra med sig, med utgångspunkt från moderna idéer om kapitalrationalisering, JIT etc. Gör dessutom en ansats till en framtidsbeskrivning.

Täckning: Antalet intervjuade företag är visserligen begränsat men resultaten torde vara någorlunda typiska för bilindustrin.

Datumstämpel: Utgiven i november 1990.

Nyhetsvärde: Fallstudierna jämte tillhörande analys och framtidsbeskrivning torde vara högaktuella åtminstone ej alltför länge efter utgivningstidpunkten.

TELDOK Rapport 60

*Bor och jobbar vi annorlunda med data- och tele-
teknik? Dokumenterad av Mats Utbult*

Innehåll: Sammanfattning av innehållet i ett endagsseminarium med dels ett par forskare, dels "praktiker" vad gäller utlokalisering av informationstekniskt baserade verksamheter.

I England visar det sig att man kan flytta ut verksamheter från stads kärnorna, dock bara till ett begränsat avstånd. Men byggföretag kan börja bearbeta helt nya – geografiskt sett – marknader, förutsatt att de omorganiseras, kortar leveranstider drastiskt, närmar sig kunderna på nytt sätt, etc. I Sverige ser vi långsamma svängningar i förläggningen av boende, fritid, service och arbete. Teleteknik är en av många komponenter i detta.

Praktikfallen belyser hur informations- eller kunskapsarbetare typ journalister och författare kan driva sin verksamhet var som helst medan databehandling för t ex försäkringsverksamhet kan lokaliseras betydligt längre bort från stads kärnorna – oberoende av avstånd från dessa – än vad man kunde tro av beskrivningen från England.

Metod: Sammanfattningar av de olika inläggen, med en avrundande kommentar från en av deltagarna med stor överblick.

Avsändare: Mats Utbult är rutinerad journalist med inriktning på arbetsliv och informationsteknik.

Rapport 11, 16, 68

Målgrupp: Organisationer, politiker och beslutsfattare med intresse för frågor kring decentralisering och dekoncentration med hjälp av informationsteknik.

Grad av analys: Helt beroende av vad respektive föredragshållare bidrog med. Och de två forskarna stod för en mycket kvalificerad och utförlig analys.

Täckning: Innehållet i seminariet, som med nödvändighet var begränsat och fokuserat.

Datumstämpel: Seminariet hölls i början av 1990 och rapporten utkom i slutet av samma år.

Nyhetsvärde: Båda forskarnas utsagor men även några av praktikfallen torde ha nyhetsvärde — särskilt kombinationen.

TELDOK Rapport 61

Gränssnitt människa-dator

— Ett USA-perspektiv av Anders Berg och Lars Hård

Innehåll: Rapport från en studieresa till USA i april 1989. Temat är olika metoder för att göra datorsystem mer användarvänliga. Företag som IBM, Apple och Xerox har besökts. Hypermedia, d.v.s. olika metoder att skapa och hitta i strukturer "på tvären", inte bara enligt en innehållsförteckning, diskuteras. Det gör också multimedia-verktyg, inklusive inmatning med handskrift som komplement till tangentbord. Datorer och telemedia kan användas för samverkan i grupp. En sådan samverkan kan underlättas av verktyg för att sälla i informationsflödet, men sådana har naturligtvis även andra tillämpningar. Utöver nämnda och andra företag har också högskolor som MIT (Sloan School), Stanford och Carnegie Mellon besökts. I ett appendix finns en reserapport från konferensen Computer-Human Interaction 1989.

Metod: Reserapportens. Huvudtemat diskuteras i kapitel inriktade på olika aspekter och delösningar, vartill kommer besöksbeskrivningar, fakta om besöken och gruppdeltagarnas personliga reflektioner.

Rapport 57, 62
Via 12

Avsändare: Författarna kommer från Statskontoret och har där bl a arbetat med försök med kunskapssystem, det s k Växthuset. Studieresan gick i regi av Teldok.

Målgrupp: Alla som vill få en överblick över vad som pågår när det gäller arbete på användarvänliga datorsystem, dels forskare, dels ansvariga för långsiktiga investeringar i informationssystem.

Grad av analys: Kritisk granskning av intrycken från besöken.

Tackning: Naturlig begränsning till intryck från ett antal studiebesök. Appendix från konferensen vidgar perspektivet.

Datumstämpel: Studieresa april 1989, utgivning mars 1991.

Nyhetsvärde: Ett antal av de system och ansatser som beskrivs var inte kända utanför företag och laboratorier när resan gjordes, t ex MITs Object Lens eller Wangs Freestyle.

TELDOK Rapport 62

Närhet och avstånd av Berndt Öquist

Innehåll: Detta är en reserapport från USA och Canada. Inriktningen är informationsteknik utnyttjad för att utjämna regionala skillnader.

USA och Canada är varandras kontraster, och Sverige står Canada väsentligt närmare. I det senare landet återfinns en mångfald åtgärder och ansatser för att medge arbete, sjukvård, utbildning m m i glesbygd, inte minst via satelliter. I USA är det vissa delstater eller kommuner som varit aktiva, men mer begränsat, t ex i Kalifornien och Colorado. Även informationsteknikens inverkan på decentralisering och "fjärrsamverkan" i företag, t ex Hewlett-Packard, behandlas.

Metod: Reserapportens.

Avsändare: Författaren har eget företag i Östersund och arbetar med regionalt utnyttjande av bland annat informationsteknik. Studieresan arrangerades av Teldok.

Målgrupp: Alla med intresse för praktiska erfarenheter och teoretiska idéer om hur informationsteknik kan påverka regional fördelning av arbete och boende.

TELDOK Rapport 63

Gränsöverskridande strategier för kompetensföretag av Hagge Rilegård och Stefan Thorén

Innehåll: Kompetensföretag – det är sådana som bygger på kunskap och förmåga men inte på patent eller masstillverkning i stora eller mindre fabriker. Sådana företag borde kunna vara lätt- rörliga, samtidigt som särskilt de mindre också är utsatta för hårda konkurrenshot. Tre av de företag som bildar grunden för rapporten är renodlat kunskapsinriktade, det fjärde arbetar med unika teletjänster. Dessa företag borde alltså både vara mer utsatta för utländsk konkurrens och samtidigt ha chanser att etablera sig internationellt – organiskt, genom förvärv eller fusion, eller via allianser och nätverk. Telematiknivån är god men den informa-

Rapport 57, 61

Grad av analys: Vissa besökta forskare, utredare och konsulter har bidragit med analys, medan besök på installationer naturligtvis bara hinner ge ögonblicksbilder. Gruppens allsidiga sammansättning borgar för kritisk och mångfacetterad analys.

Täckning: På en vecka hinner man blott se ett axplock av de intressantaste företagen, med restriktioner till lokaliseringen. De mest centrala offentliga instanserna har besökts men naturligtvis inte alla delstater etc, heller inte "gräsrotsnivån".

Datumstämpel: Resan gjordes i april 1989. Utgåvan är från mars 1991.

Nyhetsvärde: Den breda täckningen av temat informationsteknik och regional utveckling i USA och Canada.

Rapport 56, 59, 64, 65, 67
Info 9

tionsteknik som utnyttjas är inte särskilt avancerad eller originell. – Ingår i Teldoks Europa-program.

Metod: Intervjuer i fyra företag; strävan efter förklaringar mot teoretisk och allmän bakgrundsbeskrivning.

Avsändare: Hagge Rilegård och Stefan Thorén är ekonomer, tidigare vid Handelshögskolan i Stockholm, nu hos Sifo Management Group.

Målgrupp: Ledningen i mindre och medelstora kompetensföretag; konsulter och andra som stödjer dessa; personer och organisationer som erbjuder informationstekniska tjänster till stöd för kun-

skaps- och kompetensföretag som går ut internationellt.

Grad av analys: Söker generalisera och förklara på grundval av andra beskrivningar och naturligtvis de egna praktikfallen.

Täckning: En viss begränsning ligger i antalet företag samt givetvis i att studieområdet befinner sig i snabb utveckling.

Datumstämpel: Påbörjades sommaren 1990, utgiven april 1991.

Nyhetsvärde: Det saknas studier med denna infallsvinkel av svenska kompetensföretag.

TELDOK Rapport 64

Trimmade transporter — för att klara det nya Europas krav av Ulf Dahlbäcker, Magnus Swahn, Mats Utbult och Sören Wallinder

Rapport 56, 59, 63, 65, 67
Info 9

Innehåll: Medan många rapporter startar utifrån utnyttjandet av vissa kommunikationsprotokoll eller elektroniska dokument, typ Odette, så är här utgångspunkten ett studium av fem mindre företag som alla är beroende av transporter för sin verksamhet. Hur utnyttjar de elektroniska dokument? Det visar sig t ex att ett av dem, som gör sågar, åker snålskjuts på ett större företags transporter och därmed sparar kraftigt, trots att godset går omvägar. Övriga företag representerar blommar, bildelar, hemelektronik och trycksaker. Avslutningsvis finns en checklista för andra företag som vill gå över till gods- och informationsflöden med stöd av kommunikation mellan datorer. – Ingår i Teldoks Europa-program.

Grad av analys: Genom det allsidiga författarlaget finns en hög grad av sakkunskap när det gäller varierade frågor av ekonomisk, logistisk och teknisk natur representerade.

Täckning: De fem företagen är ett påfallande allsidigt urval av verksamheter, men de utgör enbart fem.

Datumstämpel: Utgiven maj 1991.

Nyhetsvärde: Allsidigheten och "närgångenheten" vad gäller de fem fallstudieföretagen.

Metod: Fem utförliga fallstudier med ett betydande analytiskt kringverk av bakgrundsbeskrivningar och slutsatser.

Avsändare: Dahlbäcker och Swahn arbetar på transportföretaget ASG, Utbult är journalist och Wallinder finns på Televerket Teletjänster.

Målgrupp: Den som är intresserad av småföretagens villkor; alla med inriktning på transporter och logistik; de som är nyfikna på ändrade villkor i och med integrationen i Europa.

TELDOK Rapport 65

*Dataöverföring ett steg framåt för brittisk industri
av Fredrik Björnsson*

Innehåll: Beskriver ett antal ansatser till att i Storbritannien i mindre företag utnyttja elektroniska dokument i samband med transporter och överföring av konstruktionsdata, CAD. I samband med diskussionen av EDI beskrivs British Coals erfarenheter, i anslutning till CAD/CAM i bilindustrin exemplet Jaguar. Tre mindre företag, varav ett konsultinriktat, tjänar som fallstudier, tillsammans med konsortiet "Paperbusters", där avsikten är att så långt möjligt eliminera pappershantering. – Ingår i Teldoks Europa-program.

Metod: Basen är intervjuer och skriftligt material.

Avsändare: Fredrik Björnsson arbetade, när han gjorde rapporten, vid det svenska tekniska attachékontoret i London. Nu vid ABB Distribution.

Rapport 56, 59, 63, 64, 67
Info 9

Målgrupp: Intressenter i EDI och i mindre företags utnyttjande av detta, samt i utvecklingen av Europa- och de brittiska marknaderna.

Grad av analys: I huvudsak via de intervjuade samt några av de tekniska utvecklingar som aktualiserats av EDI etc.

Täckning: Begränsat antal fallstudier, som dock valts efter omfattande kontakter med industri och analytiker. Alla de sju företag som valet stod mellan beskrivs.

Datumstämpel: Studien slutförd hösten 1990, utgiven i juni 1991.

Nyhetsvärde: Särskilt Paperbusters men också EDI i Storbritannien generellt.

TELDOK Rapport 66

*Distansundervisning för företagsledare av
Lillemor Adriansson*

Innehåll: Ett amerikanskt välrenommerat institut för utbildning av företagsledare bygger i väsentlig grad sin pedagogik på datorstödda telekonferenser. Författarinnan har vistats vid det amerikanska institutet upprepade gånger, första gången under ett halvår, för att studera uppläggning och genomförande. Hon har studerat pedagogiken och intervjuat både kursdeltagare och lärare medan kursen pågick. Ett par europeiska initiativ av likartat slag redovisas kortfattat.

Rapport 53

Metod: Redovisning av kursscheman, intervjuinnehåll etc i jämförelse med andra och tidigare erfarenheter.

Avsändare: Lillemor Adriansson är forskare i psykologi vid Göteborgs Universitet.

Målgrupp: Dels pedagoger med intresse för nya grepp, dels den som är inriktad på utveckling av datorstödda telekonferenser, dels kandidater till att delta i utbildningen.

Grad av analys: Författarinnans frågor till deltagare och lärare bygger på pedagogisk och psykologisk praktik och forskning, och vad som lyfts fram av för- och nackdelar bygger på elevers och lärares svar.

Täckning: Ett enda, och ett originellt, utbildningsprogram, med viss utblick på en svensk och en europeisk motsvarande satsning, den senare alltför färsk för att resultat skall kunna redovisas.

Datumstämpel: Besök i USA 1988, 1989 och 1990, rapporten utgiven i juli 1991.

Nyhetsvärde: Ett unikt institut, en för denna målgrupp unik undervisningsmetod, ej tidigare rapporterad.

TELDOK Rapport 67

Finansiella tjänster i Europa av Lillemor Larsson & David A Taylor

Innehåll: Beskriver legala aspekter, exempel från mindre och medelstora företag i den finansiella sektorn (inklusive Stockholms Fondbörs och Dow Jones Desktop), databasteknik, nättjänster, tillämpningar för finansiella informationsdatabaser och, i ett särskilt avsnitt, Reuters. Fokus är bank, försäkring och information. – Ingår i Teldoks Europa-program.

Metod: Beskrivning av ett antal konkreta affärsidéer och hur dessa utvecklats, vidare av begrepp och referensramar kring dessas fram- och motgångar.

Avsändare: David Taylor är brittisk konsult, Lillemor Larsson verksam i Vesatel, ett svensk-holländskt företag för specifika teletekniska lösningar.

Målgrupp: Intressenter i finansiella tjänster, i det europeiska näringslivets utveckling, och i nya sätt att utnyttja informationsteknik.

Rapport 56, 58, 63, 64, 65
Info 9

Grad av analys: Ansatsen är att analysera och dra slutsatser av redovisade erfarenheter.

Täckning: Temat snarare än Europa-begränsningen har varit styrande, här finns amerikanska och australiska exempel. Smakprov snarare än heltäckning.

Datumstämpel: Utgivning juli 1991.

Nyhetsvärde: Området finansiella tjänster, inte minst med inriktningen mot mindre företag och Europa.

Teldok Rapport 68

Ny informationsteknik – nya strukturer av Gull-May Holst och Bengt-Arne Vedin

Innehåll: Att försöka att se hur informationstekniken påverkar företagsorganisatoriska uppbyggnad. Denna bestäms i mycket av de nya konkurrensfaktorer som gäller, typ tidskonkurrens, samt av organisatoriska grepp, typ arbete i nätverk. Informationstekniken spelar en viktig roll i ett kraftspel mellan affärsidén och strategin för företaget, som bygger på samspelet med affärs miljön. De spelregler som existera och deras motsvarigheter i form av uppfattningar om hur den aktuella (affärs)världen fungerar är också av betydelse.

Metod: Intervjuer med ett betydande antal företag; studier av ytterligare ett antal via olika dokument; samt genomgång av aktuell litteratur vad gäller organisation, konkurrensfaktorer och informationsteknik.

Teldok Rapport 69

Nätverksbildningar för att stödja mindre företag, speciellt inom EG av Heraldo Sales Cavalcante och Ulf Sävström

Innehåll: Rapporten beskriver tre nätverksbildningar som riktar in sig på att betjäna mindre företag. Euro Info Center är ett nätverk av olika organisationer, typ banker och småföretagarcentra, X-Nät är uppbyggt i Gävleborgs län och BC-Net ett tjänstenät för kontakter med konsulter och tänkbara samarbetspartners – Ingår i TELDOKs Europa-program.

Metod: Utöver beskrivningar av näten finns intervjuer med småföretag i Tyskland, redogörelser för praktiska erfarenheter, en genomgång av EGs satsningar på mindre företag samt av nordiska insatser för EG-information.

Avsändare: Cavalcante är verksam vid Institutet för datorstödd företagsledning

Rapport 11, 16, 60

Avsändare: Gull-May Holst är företagsledare inom marknadskommunikation, Bengt-Arne Vedin forskare med inriktning med innovation och informationsteknik.

Målgrupp: Personer med inriktning mot företagsstrategi, organisation och utformning av bärande konkurrensidéer.

Grad av analys: Som förordet påpekar, är det en aktuell diskussion inom ett område där det åtminstone på ytan sker snabba förskjutningar.

Täckning: Beskriver de vid rapportskrivningen mest aktuella tendenserna och teknikområdena.

Datumstämpel: September 1991

Nyhetsvärde: Sammanställning av olika tendenser och beskrivningar som finns i annan litteratur på ett mot informationstekniken vinklat sätt.

Rapport 56, 59, 63, 64, 65, 67
Info 9

vid Stockholms Universitet, Ulf Sävström vid Näringsdepartementet.

Målgrupp: Mindre och medelstora företag samt organisationer och företag som på olika sätt intresserar sig för dessa.

Grad av analys: Grundlig faktagenomgång, medan intervjuerna av naturliga skäl blott kan bli punktnedslag.

Täckning: De tre angivna näten.

Datumstämpel: November 1991.

Nyhetsvärde: Inriktningen på mindre företag.

Teldok Rapport 70

Teldoks Årsbok 1992 av Gull-May Holst, Jill Melanon, m. fl.

Innehåll: Den årliga statistikgenomgången från hela informationsteknikens fält, inklusive litteraturlista och ordbok samt en kort aktuell krönika.

Metod: Sammanställning av från olika källor tillgängligt material, bearbetning till tabeller och diagram.

Avsändare: Communicativa AB är ett konsultföretag inom marknadskommunikation, som nu sammanställt en fjärde årgång av denna årsbok.

Målgrupp: Alla med intresse av aktuella siffer- och faktauppgifter kring informationstekniken.

Grad av analys: Mycket begränsad, vilket gör att materialet är något ojämnt: olika metoder för att skaffa siffror, olika undersökningstillfällen, skiftande definitioner mellan olika källor etc.

Täckning: Fram till i oktober 1991 tillgängligt material.

Datumstämpel: December 1991.

Nyhetsvärde: En sammanställning av material som inte någon annanstans finns samlat på detta sätt.

TELDOK-Info 1

Talteknologi av P G Holmlöv

Innehåll: En populär översikt av hur man elektroniskt hanterar tal, inmatning som utmatning, äkta som syntetiskt. Här finns statistik som talar om när och varför vi arbetar med tal, liksom om nya och gamla sätt att lagra och vidarebefordra tal. Röstbrevlådor är ett exempel. Taligenkännare är en annan taltillämpning. Avslutningsvis ges ett scenario från "Röstkontoret" av 2011.

Metod: Teknisk och tillämpningsmässig översikt utan litteraturhänvisningar; journalistik.

Avsändare: P G Holmlöv, docent vid Handelshögskolan, TELDOKs sekreterare.

Mottagare: Alla som har behov av allmänbildning och grundkunskap om den nya talkommunikationsteknikens alla aspekter.

Täckning: Heltäckande vid utgivnings-tidpunkten.

Datumstämpel: November 1982.

Nyhetsvärde: Ligger i den heltäckande översikten, sammanställningen.

TELDOK-Info 2

Ett textnummer av P G Holmlöv

Innehåll: Utgångspunkten är att vi i högre utsträckning överför text men att detta "högre" blir allt högre med standardisering. OSI, Open Systems Interconnection, skall bli porten till fritt, problemfritt, textutbyte. Telexnätet är det traditionella, och kombinerat med datanät blir det Teletex, en del av datanätet Datex. Telefax håller dock på att gå om telex och här utnyttjas (liksom för videotex) mest telenätet "Datel uppringd", ibland Datel. Datel uppringd blir Telepak, Datel fast är en fix teleförlbindelse t.ex. för höghastighets/dataöverföring. Elektronisk post och datorbaserade konferenssystem presenteras också, liksom databassökning.

Metod: Översiktlig, lättläst, uppslagsartad introduktion.

Avsändare: Docent P G Holmlöv, medieforskare på Ekonomiska

Rapport 4, 24, 27, 45, 48, 55
Info 5

Forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm, tillika TELDOKs sekreterare.

Mottagare: Alla som vill ha en allmänbildande, systematisk översikt över begrepp och funktioner för textkommunikation: videotex, teledata, Datavison, teletex, Datapak, Datel etc.

Grad av analys: Ger alla för användarens allmänbildning väsentliga begrepp och förklaringar, däremot inga tekniska detaljer, råd eller avvägningar när det gäller systemval eller installationer.

Täckning: Täcker just text, däremot ej t.ex. bilder eller röst.

Datumstämpel: Maj 1984

Nyhetsvärde: Den i lättsmält och komprimerad form samlade översikten.

TELDOK-Info 3

Ett bredbandsnummer av P G Holmlöv

Innehåll: En översikt över vad bredband är – inte enbart kabel-TV eller satelliter, var kabel-TV i Sverige finns "just nu" liksom utbudet från satellit. Hur mycket utrymme kräver bilder – vad är optiska fibrer – vad är videokonferenser? För satelliter ges en ordlista.

Metod: Populär, tillämpnings-, pris- och utvecklingsorienterad översikt, lättläst, illustrerad och journalistisk.

Avsändare: P G Holmlöv, docent vid Handelshögskolan, TELDOKs sekreterare, medieexpert.

Mottagare: Alla med behov av allmänbildning och grundkunskaper av olika aspekter inom hela bredbandsfältet.

Grad av analys: Översikt, ej utan kritik och beskrivning av ekonomiska och andra frågetecken.

Täckning: Vältäckande vid utgivningen.

Datumstämpel: Januari, 1986

Nyhetsvärde: I den heltäckande översikten men även i översikten av svenska installationer/experiment, prisuppskattningar och framtidsbedömningar.

TELDOK-Info 4

Att söka i databaser av Lillemor Larsson

Innehåll: Detta är en skrift för den som haft svårt att hänga med i den snabba utvecklingen när det gäller information tillgänglig i databaser: sådana för bibliografier, fakta, fulltext, tillämpningar och kunskap. Allt fler blir av affärsmässig karaktär. Läsaren får tips om var man kan få information ur vilka baser som finns, hur man bär sig åt – med eller utan assistans, vad det kostar och vad man skall vänta sig, vilka nät som finns och vilken utrustning som behövs. Ett konkret exempel ger kött på benen.

Metod: Lättläst kunskapsöversikt och bruksanvisning.

Avsändare: Lillemor Larsson, då VD i Mailstar AB, nu VD i Vesdtel.

Mottagare: Den som ännu inte utnyttjar databaser, direkt eller indirekt, men genom deras och hjälpmedlens utveckling behöver en generell översikt.

Grad av analys: Mer en "kort introduktion" än analys av problem, för- och nackdelar etc.

Täckning: Ingen katalog över databaser men täcker de aspekter och problem som berör nybörjaren.

Datumstämpel: Mars 1987

Nyhetsvärde: Inget utöver att vara en populär, lättillgänglig översikt och introduktion.

TELDOK-Info 5

Elektroniska meddelandesystem av Rune Söderström.

Innehåll: Beskriver utvecklingen inom vad som omväxlande kallas elektronisk post, elektroniska meddelandehanteringssystem, datorbaserade telefonkonferenser och elektroniska anslagstavlor. Med utgångspunkt i den elektroniska arbetsplatsen kan man, med en central dator som "brevlåda", sända personliga brev liksom utväxla meddelanden i större grupper, "konferenser". Nätverket av kontakter kan vara internt inom en organisation, alternativt externt, t.o.m. globalt. Olika funktioner finns beskrivna, liksom olika slags programvara. Men om systemen kan vara externa eller interna, kan funktionen "elektronisk post" också rymmas i ett större tjänstesystem som videotex. Faktorer som påverkar utvecklingen vad gäller meddelandehantering diskuteras liksom kostnader, standard och valmöjligheter för en rörlig post-mottagare.

Metod: Litteraturstudier men framförallt intervjuer och studier av hur det går till i praktiken.

Rapport 4, 24, 27, 45, 48, 55
Info 2

Avsändare: Rune Söderström är konsult och nu VD för NOBICON AB.

Mottagare: Alla som är intresserade av elektronisk post, överväger att införa sådana system eller redan börjat göra det och därför har behov att sätta lättillgänglig information i händerna på nya "elektroniska kommunikatorer".

Grad av analys: Går så långt som till en steg-för-steg-lista för den som vill gå igång med elektronisk post. Det finns också en prislista och ett scenario, utöver den faktiska system- och funktionsbeskrivningen.

Tackning: Täcker den svenska marknaden och delvis den internationella.

Datumstämpel: Juni 1987. Priser är det som riskerar att åldras fortast.

Nyhetsvärde: Bred och lättillgänglig översikt.

TELDOK-Info 6

Tillverkning i kuskapssamhället av Erik Giertz

Innehåll: Sverige är på väg in i ett informationssamhälle, karakteriserat bl.a. av en stor tjänstesektor, f.n. ca 22 procents industrisysselsättning och stor exportandel för industriproduktionen. Tillverkningen datoriseras nu, med början i produktutvecklingen, med CAD, datorstödd konstruktion för bättre kvalitet och snabbare utveckling, för kostnadsbesparing och för större möjligheter att ersätta fysisk provning med simulering. Nästa steg är datorstödd tillverkning eller CAM, där CAD-resultaten styr produktionen. Efter hand integreras också lagerhantering, ekonomisk redovisning och fakturering. Även säljarbete och kunder engageras, liksom underleverantörer. Fabriken blir en enda maskin, en FMS-anläggning (flexible manufacturing system). Allt detta kräver kommunikation. Internt, mellan funktioner och avdelningar, externt till kunder och underleverantörer. Men också till kunskapskällor och konsulter. "Tillbehör" till produkter och system i form av databaser om hållfasthet, slittålighet, materialfakta m.m. blir konkurrensmedel, eftersom kunderna har egna CAD-system. Kommunikationen kräver standardisering, så att olika maskiner, datorer och databaser kan "tala med varandra". GM har lanserat en standard MAP, Manufacturing Automation Protocol, i Europa arbetar bilindustrin med Odette, och med Multi Dokument System har kanske första steget tagits mot en "blankett" som kan datoriseras och gå till alla tull- och andra myndigheter.

Metod: Systematisk kunskapsöversikt. Den insiktsfulle utredarens sammanfattning, med rader av konkreta exempel.

Avsändare: Eric Giertz, tekn dr, konsult med eget företag.

Mottagare: Den som behöver en överblick över aktuella utvecklingstendenser vad gäller teknik för industriproduktion, främst verkstadsindustri.

Grad av analys: Häftet är översiktligt och överskådligt och kan gå in på konsekvenser endast i generella ordalag.

Täckning: Täcker främst verkstadsindustri, i mindre grad processindustri.

Datumstämpel: Oktober 1987

Nyhetsvärde: Översikten, helheten, lättillgängligheten.

TELDOK-Info 7

*Utsträckt kommunikation – att tänja våra sinnen
av Claire Forchheimer*

Innehåll: Diskuterar hur vi kan tänja våra sinnen för att på så vis med teknikens hjälp övervinna geografiska och tidsmässiga avstånd. Utgångspunkten är en modell i två dimensioner: enkelriktad – dubbelriktad kommunikation och individ – grupp. Tonvikten ligger på dubbelriktad eller interaktiv kommunikation och inte minst på möjligheterna att överföra rörlig bild. Beskrivningen är en populär kunskapssammanställning, grundad på artiklar och studiebesök.

Metod: Materialet kommer från USA och utgör konsultrapporter, facktidsskrifter och produktbroschyrer. Förf. har gjort intervjuer under studieresorna liksom bland forskare på Universitetet i Linköping och på Televerket.

Avsändare: Claire Forchheimer, numera VD för en läkarmottagning och forskare vid Handelshögskolan i Stockholm.

Rapport 12
Via 2

Mottagare: Alla med intresse av en bred och aktuell allmän orientering om bild- och mobiltelefon samt andra snabbt föränderliga sätt att kommunicera dubbelriktat, gärna i grupp och även med bild.

Grad av analys: Den korta, översiktliga rapporten tvingar förf. att ange utvecklingens breda linjer men med angivande av specifika tillämpningsexempel och med idéer om framtida utveckling.

Täckning: Täcker väl utvecklingens huvudlinjer fram till utgivningstidpunkten.

Datumstämpel: September 1988

Nyhetsvärde: Översiktlighet parad med lättillgänglighet.

TELDOK-Info 8

Datorgrafik och kommunikation av Roland Nameth

Innehåll: Beskriver alla slags datorsystem för att "teckna", d.v.s. datorstödd konstruktion, kartografi, bildbehandling, simulering, kontorsinformation och grafisk formgivning samt medicin. De olika funktionella delarna, såsom bildskärmar, inmatningsorgan, minnen och utmatningsorgan behandlas, liksom nätverk och andra telekommunikations frågor. Här finns framskrivningar av utvecklingen både vad gäller pris och användning liksom aktuella kostnadsuppgifter. Grafiskt arbete – dekstop publishing – presentationssystem samt konstruktion – CAD – behandlas mer i detalj.

Metod: En kunnigs kunniga översikt.

Avsändare: Roland Nameth driver ett konsultföretag för datorgrafik, Vision Rainbow Computer Graphics Consultants.

Målgrupp: Alla som behöver en översikt över eller en första introduktion till området datoriserad grafik.

Grad av analys: Den kunniga översiktens.

Täckning: Alla väsentliga tillämpningar av datorgrafik i dag; de mest utnyttjade är utförigare beskrivna.

Datumstämpel: November 1988.

Nyhetsvärde: En lättillgänglig, grundläggande och vältäckande översikt.

TELDOK-Info 9

Gods- och informationsströmmar – idag och framtidsdrömmar av Mats Utbult

Innehåll: En kort och översiktlig rapport om utnyttjandet av elektroniska dokument i samband med transporter. Det finns fem nyckelfaktorer: tid, störningshantering, kostnad för beläggning resp. för administration, samt kompetensutveckling och vardagsrationalisering. Idag utnyttjas transaktionssystem, operativa planeringssystem, uppföljningssystem och styrande informationssystem. Affärsidéer förändras, balansen mellan olika transportslag, liksom transportvolymen, påverkas. – Anknyter till TELDOKs Europa-program och till TELDOK Rapport 64.

Metod: Sammanfattande och överskådligt resonemang samt analys, med basen i ett antal praktikfall som presenteras närmast i bildform.

Rapport 56, 51, 63, 64, 65, 67

Avsändare: Mats Utbult är journalist med inriktning mot informationsteknikens tillämpningar.

Målgrupp: Den som är intresserad av att få en överblick över och en första orientering om elektroniskt dokumenterade transporter och varuflöden, särskilt i "det nya Europa".

Grad av analys: Söker beskriva konsekvenser både nu och i framtiden, såväl vad gäller teknikens som de internationella strukturernas utveckling.

Täckning: Går in på alla olika transportmedel men är ytlig och översiktlig, inte djup eller detaljrik.

Datumstämpel: Utgiven juni 1991.

Nyhetsvärde: Den lättlästa översikten.

TELDOK Referensdokument A

*Informationssystem på svenska kontor av
Lillemor Adrianson, Anders Sandberg och Rune
Söderström*

Innehåll: Riksdatabörfbundet har, med samma författare, gett ut en populär skrift "En väg till möjligheternas kontor". Den baserar sig på enkäter och fallstudier kring kontorsinformationssystem i Sverige. Resultatet av dessa enkäter och fallstudier presenteras i detalj i detta TELDOK Referensdokument. Det inleds med en översiktlig och betydande diskussion om vad kontorsarbete är och hur mycket det omfattar av svenskt arbetsliv samt hur det traditionellt ser ut. Därefter följer rapportens tyngdpunkt, redovisning av enkäter, som visar hur, med vilka effekter och attityder man tillämpar den nya tekniken. Ur resultaten har valts ett antal fallstudier för pionjärtillämpningar av bl.a. textbehandling, meddelandesystem och personlig databehandling, också de enkätbaserade. Slutsatserna omfattar såväl lönsamhet som yrkesroller, arbetsorganisation som arbetsmiljö.

Metod: Enkäter.

Avsändare: Lillemor Adrianson och Anders Sandberg är forskare vid Göteborgs Universitet, Rune Söderström konsult.

Mottagare: Den som vill detaljstudera attityder och erfarenheter ur ett sample tidigare utnyttjare av kontorsautomation i Norden.

Grad av analys: En viss snedvridning genom att pionjärer och entusiaster – och huvudkontor, för sig själv enbart – hellre svarar.

Tackning: Har ej eftersträfvats.

Datumstämpel: Början av 1982.

Nyhetsvärde: En undersökning av denna storlek är unik i Sverige.

TELDOK Referensdokument B

Office Automation in Europe av EIU Informatics

Innehåll: Beskriver (på engelska) ett antal mer eller mindre kända och omtalade provprojekt med kontorsautomation i Europa – i företag och organisationer samt även på en "allmän" marknad (videotex). För varje projekt beskrivs företag eller organisation; kontaktperson; telefonnummer; sekretessgrad för information; försökets uppläggning t.ex. tidsplan, antal engagerade etc; utrustning; utvärdering; resultat; och framtid. Brittiska experiment dominerar bland totalt 22, nästa alla inom den offentliga sektorn. Några resultat finns knappast att rapportera ännu, konstaterar man.

Metod: Identifiering av försök genom ett halvduzin databaser; inhämtade av skriftligt material; intervju med kontaktpersoner.

Rapport 8, 31
Ref F

Avsändare: Kvalificerad konsultbyrå för tillämpning av informationsteknik.

Mottagare: Den som har behov av att lokalisera experiment med kontorsautomation för att själv söka vidare information.

Grad av analys: Försök att gradera nyhetsgrad vad gäller teknik, tillämpningar, ambitionsnivå och oberoende i utvärdering.

Tackning: Stark brittisk slagsida, trots litteratursökning.

Datumstämpel: Slutet av 1982.

Nyhetsvärde: Att göra denna typ av sammanställning.

TELDOK Referensdokument C

Office Automation in Japan av Scantech

Innehåll: Rapporten (på engelska) inleds med en lägesredovisning för företagsattityder till och synpunkter på kontorsautomation i Japan. Av 2 000 större tillfrågade företag svarade dock bara 270. En slutsats är att Japan inte kommit så långt när det gäller OA – ett undantag är dock handelshusen. Det japanska skriftspråket gör taligenkänning viktig. Utveckling och tillämpningar på detta område sammanfattas. Rapportens huvuddel är dock en serie fallstudier av kontorsautomatisering. För varje avsnitt ges data om företaget, dess kontorsteknik och erhållet resultat samt framtidsplaner.

Metod: Postal enkät, telefonförfrågningar. Undersökarna ej ämnesexperter.

TELDOK Referensdokument D

Office automation and related technologies in Japan av Robert Kelley och Andreas Odermatt, (fd) Scantech Tokyo

Innehåll: Ger (på engelska) ny statistik beträffande kontorsautomation (OA) i Japan – läge för olika utrustningar, prognoser, enkätsvar om problem och produktivtvinster m.m.. Beskriver inträngande teknikläget inom fyra särskilda teknik-/tillämpningsområden. För telefax, som är särskilt utbredd i Japan, pågår ett utvecklingsarbete på den s.k. grupp 4-typen som kommer att göra den olik grupp 4-telefax i Europa. Arbete pågår också beträffande datoriserad språköversättning, inom olika myndigheter och företag som beskrivs. Talteknologi – taligenkänning/talstyrning och syntetiskt tal – har förekommit länge i Japan, och rapporten återger några tillämpningar och anger forskningsfronten. Captain, det japanska videotex-systemet, beskrivs och jämförs med NAPLPS och CEPT, amerikanska respektive europeiska standarder för videotex. Beskriver återbesök (nya fallstudier) hos åtta av de organisationer

Rapport 8, 28, 29, 31, 54
Ref D

Avsändare: Konsultföretaget Scantech med Japankontakter som specialitet.

Mottagare: Ansvarig för och berörda av kontorsautomatisering, som vill hitta kontakter i Japan att nysta vidare på.

Grad av analys: Ingen egen.

Täckning: Tveksam.

Datumstämpel: Nov 1982.

Nyhetsvärde: Första Japan-översikten vad gäller OA.

Rapport 8, 28, 29, 31, 54
Ref C

som dokumenteras i Referensdokument C.

Metod: Dokumentstudier och intervjuer av japanska undersökare.

Avsändare: Dåvarande Scantech Tokyo Office.

Mottagare: Allmänintresserade liksom specialister inom rapportens huvudområden – kontorsautomation, videotex, talteknologi, telefax, nästa generations datorer.

Grad av analys: Återgivning av innehåll i dokument och intervjuer.

Täckning: Mycket god inom teknik-/tillämpningsområdena.

Datumstämpel: Materialet insamlades 1984.

Nyhetsvärde: Komprimerad Japan-översikt.

TELDOK Referensdokument E

Office Automation in the USA. The development of selected office automation installations av Richard Dalton, Keep/Track

Innehåll: Fallstudier (på engelska) över tiden av knappt 30 mycket varierande system för kontorsautomation i vid mening – videokonferenser, elektroniska meddelandesystem, databassökning, talteknologi, distansarbete m.m. Samma företag och organisationer besöktes först 1981 och återbesöktes sedan (1982–1983) av samme undersökare/konsult, som själv är mycket tekniskt kompetent.

Metod: Personliga och telefonintervjuer.

Avsändare: Richard Dalton, konsult, författare m.m. inom områdena kontorsautomation och programvaror.

Mottagare: Ansvariga för och utredare av ADB- och kontorsinformationsfrågor.

Rapport 1, 8, 31

Grad av analys: Kommenterande, jämförande. Tidsdimensionen ger ett extra värde.

Täckning: Ett fåtal amerikanska företag, de flesta dock mycket stora och ryktbara av olika skäl.

Datumstämpel: Datainsamlingar 1981–1983, färdigställt 1984.

Nyhetsvärde: Visar vad som kan hända med kontorsautomationssystem efter den första provperioden – succé, vidareutveckling, misslyckande eller t.o.m. total glömska. (Hade vi ett sånt system? Känner du nån som vill köpa vårt gamla...?)

TELDOK Referensdokument F

Office Automation in Europe av EIU Informatics

Innehåll: Uppföljning av Referensdokument B.

Avsändare: Kvalificerad konsultbyrå för tillämpning av informationsteknik.

Rapport 8, 31
Ref B

TELDOK Referensdokument G

Management, usage and effects of office automation av Ronald E Rice, Douglas E Shook och Ellen Sleeter; Redaktör: Kelly Boan

Innehåll: I USA finns ett stort antal avancerade tillämpningar av kontorsautomatisering och ett betydande antal studier och forskningsrapporter kring dessa. Detta är ett kompilat av ett stort antal sådana rapporter – litteraturförteckningen omfattar nio sidor. Man beskriver först kontorsautomatisering i termer av inmatningsaktiviteter (från databaser, OCR etc), behandling (beslutsstöd, kalendrar, databasskötsel etc) och intern kommunikation och utmatning (d.v.s. bl.a. konferenser, meddelanden, ordbehandling, utskrift och publicering). Fyra rapporter beskrivs i större detalj, som "typfall", och det gäller förväntade vinster generellt, vinster med elektroniska meddelandesystem (antalet telefonsamtal går ned men antalet kontakter upp, till exempel), tillgänglighetens betydelse ("vad betyder avståndet till närmaste terminal?") och vinster med slutanvändartillgång till datorkraft. Därmed är grunden given för en övergripande resultatsammanfattning vad gäller hur automatiseringen accepteras och etableras, inklusive kvantitativa och kvalitativa aspekter.

Avsändare är forskare i Kalifornien och engagerade inom just detta problemområde. Kelly Boan arbetar numera som Televerkets representant i USA.

Målgrupp: Alla som vill ha en översikt över vad forskningen (i främst USA) gett vad gäller kontorsautomatiseringens effekter. Den för sådan automatisering ansvarige kan alltså få litteraturtips, forskarens hjälp med en första orientering.

Grad av analys: Man accepterar naturligtvis de resultat som finns i primärmaterialen och utvinner en hel del indirekt kritik och förfining via urval och jämförelser (ej alltid redovisat).

Täckning: Man har sökt forskningen i USA en bit in på 1986.

Datumstämpel: April 1987. Referenser t.o.m. 1986.

Nyhetsvärde: En unik sammanfattning av resultat från praktiska insatser och därtill knutna studier.

TELDOK Referensdokument H

Arbete vid bildskärm av Yngve Hamnerius

Innehåll: Mitt i en intensiv svensk kontrovers om riskerna med bildskärmsarbete, betingad av terminalernas elektromagnetiska fält, ägde en internationell konferens rum i Sverige. Av 300 bidrag i 60 sessioner redovisas här i bearbetad och vald form de som handlar om arbetshygien – effekter av de nämnda fälten, arbetsställning, bildkvalitet, organisation och arbetsplats samt växelverkan människa-dator. Rapporten redovisar forskarnas ännu trevande resultat: man kan mäta magnetfält, man kan avläsa effekter, men är de signifikanta och hur ser orsakssambanden ut? Magnetfält eller stress? Fosterskador och hudcancer: är det olika för olika bildskärmar? Beträffande arbetsställning, tangentbord och skärmens lutning finns säkrare resultat. Ett särskilt avsnitt behandlar utvecklingen på bildskärmsområdet, från krav över utvecklingen i Japan till prov med ergonomi hos platta skärmar.

Metod: Urval av inlägg vid konferensen, korta referat och viss sammanbindande text och analyser kring referaten.

Avsändare: Yngve Hamnerius, kvalificerad bildskärmsforskare vid Chalmers Tekniska Högskola.

Mottagare: Forskare som arbetar med "dataplatsergonomi"; personer med intresse och ansvar för utformning av "dataarbetsplatser".

Grad av analys: Ligger främst i urvalet av material från konferensen; sakliga referat har eftersträfvats. Flera föredrag innehöll dock analys och rekommendationer eller krav, tex vid konferensens inledning och när temat var bildskärmsarbetsplatser.

Täckning: Konferensen hade god täckning av området som dock är ofullständigt utforskat och i snabb förändring. Urvalet samvetsgrant och representativt.

Datumstämpel: Konferens maj 1986.

Nyhetsvärde: Värde ligger i att en specialisternas konferens och dokumentation kondenserats, översatts till svenska och till begripligt språk.

TELDOK Referensdokument I

Sociala försök med informationsteknologi i några danska kommuner av Tommy Lundtofte

Innehåll: I december 1984 ingick regering och opposition i Danmark "hybrid-nätsavtalet" enligt vilket ett "stamnät" av optiska fibrer skulle byggas ut, kompletterat med lokala koaxialförbindelser i alla samhällen med minst 250 hushåll.

Teleföretagen gavs en roll, etableringskostnaderna skulle fördelas delvis solidariskt, kommunerna skulle vara med i planeringen, satellitprogram skulle distribueras på hybridnätet och regeringen skulle aktivt stödja pilotprojekt för ett decentrat utnyttjande av fabriker i mindre samhällen och gles befolkade områden. Men även industrihansyn väger tungt.

De resultat rapporten kan redovisa är hur man arbetat för att lägga upp pilotprojekt – vi får t.o.m. vara med om ett möte i en kommun och hur dessa projekt ser ut. De flesta kommunerna är glesbygd under avfolkning, med färre unga och ett tilltagande antal pensionärer. Man vill effektivisera lantbrukets ekonomi och produktion, och det kräver egna databaser och program. Turismen kan utvecklas med hjälp av teledata. Hantverk och småindustri kan få tillgång till konstruktionshjälpmedel, kvalitets- och produktionsstyrning. Undervisning är ett viktigt behovsområde – kommunkontoret kan föras närmare medborgaren – TV och radio kan bli lokala. På några håll startar man informations- och servicecentra. I en kommun

satsar man även på byar med färre än 250 hushåll. Större samhällen som Vejle, Aabenraa – som fått rangen av "nationellt försökscentrum" – och Köpenhamn (med medel från en europeisk fond för att utbilda arbetslösa) finns också representerade, liksom de effekt- och konsekvensstudier, som är en viktig del i de danska experimenten.

Metod: Studier av beslutsdokument, besök och intervjuer.

Avsändare: Tommy Lundtofte, dansk i Sverige

Mottagare: Den som intresserar sig för lokala och regionala telematikprojekt för lokal samhälls- och näringslivsutveckling.

Grad av analys: Förutsättningarna (demografi etc) i varje kommun beskrivs liksom hur projektet kommit till och initiala resultat/värderingar.

Tackning: Förefaller representativt när det gjordes – i meningen att det är de som då kommit längst som presenteras.

Nyhetsvärde: En grundlig insikt i intressanta men sällan beaktade satsningar i vårt södra grannland.

TELDOK Referensdokument J

Informationsteknologi i företag och myndigheter – förnyelse eller konservering? av Peter Andersson

Innehåll: Förf. har studerat hur informationsteknik utnyttjas i ett antal praktiska exempel. Ett par av dessa är statliga, fyra industriella. Projekten har avancerat olika långt. Det ena statliga systemet är personaladministrativt och det finns bl.a. på Luftfartsverket. Det andra avser rationalisering av den allmänna försäkringens administration och det är ett av Sveriges största ADB-projekt. Ett av de tillverkande företagen är ett verkstadsföretag, som utvecklat en datapolicy och bl.a. rationaliserat material- och produktionsstyrning liksom redovisningssystem. Mer översiktligt jämförs också Electrolux, Philips Norrköping och Luxor. Det framstår tydligt att man kan skilja mellan rationella och strategiska överväganden vid teknikvalet.

Metod: Forskningsansats inom en begränsad tid och kostnad.

Avsändare: Peter Andersson är forskare vid Tema Teknik och social förändring vid Universitetet i Linköping.

Mottagare: Praktiker som arbetar med att installera datasystem i såväl förvaltning som näringsliv, forskare med intresse av dessa teman.

Grad av analys: De olika studierna har mycket olika detaljeringsnivå och det är främst verkstadsföretaget och det stora försäkringsprojektet som är analyserade mer djupgående. Det beror också på projektens olikartade karaktär och utvecklingsstadium.

Tackning: Förf. har sökt ge resultaten en vidare tillämpning genom att öppna möjligheter för olika slags jämförelser.

Datumstämpel: Juni 1988.

Nyhetsvärde: Kombinationen av olikartade projekt med möjligheter till paralleller.

Via TELDOK 1

OSI och lönsamma kommunikationssystem – dokumentation av ett seminarium sammanställt av Victor J Epstein och Gunnar Sundblad

Innehåll: OSI är en förkortning av Open Systems Interconnection, leverantörs-obunden, standardiserad kommunikation. Om och när OSI slår igenom blir det ett riktigt genombrott vad gäller kostnader och kommunikationsfrihet. Men standardisering tar tid och det är först efter ca tio år, som det börjar bli möjligt att sprida OSI-kunskap bredare. I slutet av oktober 1986 var TELDOK en av arrangörerna för ett seminarium om läge och utveckling vad gäller OSI. Föredragshållare och deltagare stod för en omfattande dokumentation, som här samlats utan bearbetning, utan ens paginering. I materialet finns bland mycket annat en sammanfattning av var datorproducenterna befinner sig i OSI-hänseende.

Avsändare: Victor J Epstein är datachef vid SAFs allmänna grupp. Gunnar Sundblad arbetar vid Sveriges Standardiseringskommission, SIS.

Målgrupp: Den som vill skaffa sig en överblick över läget vad gäller OSI.

Grad av analys: Ingen (därav "Via TELDOK").

Datumstämpel: Seminarium oktober 1986.

Nyhetsvärde: Ett visserligen heterogent men dock samlat material kring mycket viktigt område.

Via TELDOK 2

Telekonferenser och telekommunikationer i USA 1986 av Claire Forchheimer.

Innehåll: Telecon VI-utställningen innehöll ett antal intressanta stillbilds-telefoner. Vidare växer telekonferenser enligt principen punkt till multi-punkt. Ett antal universitets-, konsult- och utredningsföretags nyckelpersoner och projekt beskrivs kortfattat. Mer detaljerade är rapporterna från Pac Bell och Gateway, Times Mirrors nedlagda videotextjänst.

Metod: Korta referat av vad förf. sett och hört.

Avsändare: Claire Forchheimer är forskare och småföretagare.

Mottagare: Den som behöver tips inför USA-besök inom telematikområdet liksom den som söker experter och utredare.

Grad av analys: Flera institutioner beskrivs på ett tiotal rader, d.v.s. med undantag för stillbildstelefoner och Gateway rör det sig i stort sett om kommenterade projektbeskrivningar och persontips.

Täckning: Ett väl valt stickprov på aktiviteter i USA.

Datumstämpel: Hösten 1986

Nyhetsvärde: Begränsat utom för den som har intresse av just de beskrivna företagen och institutionerna.

Via TELDOK 3

Videotex 87 av Göran Asplund m. fl.

Innehåll: Detta är den bearbetade dokumentationen från en konferens. Perspektivet är nordiskt och de erfarenheter som vid konferenstillfället fanns, redovisas inte bara från Norden utan även från BRD. Två områden dominerar: finanssektorn och affärsresandet. I den förra branschen är information nyckeln till framgång, och börsaffärer och värdetransporter samt skattefrågor har med framgång utnyttjat videotex. Resebyråns roll ser ut att förändras och kreditkort utvecklar nya funktioner för resenärer. Från andra branscher än dessa två ges varierade exempel, t. ex. från byggbranschen, försäkringar och bilar, transporter och nyhetsservice. Avslutningsvis behandlar ett dussintal artiklar olika teknikfrågor.

Metod: Dels rena artiklar från namngivna författare, experter och oftast föreläsare vid konferensen, dels anteckningar från föredrag.

Rapport 2, 21

Avsändare: Göran Asplund är Sveriges "Mr Videotex", VD i Innovatel AB och ekon dr. Beträffande medarbetarna, se Metod.

Mottagare: Alla videotex-intresserade.

Grad av analys: Redovisningen är ofta men inte alltid djupgående och någon gång färgad av att vederbörande själv representerar en viss aktivitet, med fördelar vad gäller praktiska kunskaper men kanske också brister i allsidigt perspektiv.

Täckning: Det väsentliga från konferensen, det som då var mest aktuellt i nordisk videotex.

Datumstämpel: Januari 1987.

Nyhetsvärde: Ger i bearbetad och lättillgänglig form hela konferensinnehållet.

Via TELDOK 4

*Informationsteknologi. Förstudie del I.
Telekommunikationer i Älvsborgs län av Åke
Forsström m. fl.*

Innehåll: En granskning av kommunikationernas betydelse för ett tvärsnitt av näringsliv och förvaltning i Älvsborgs län, närmare bestämt Nobelplast, Volvo, Ellos, Luna, Sparbank Väst och Landstinget. För samtliga dessa verksamheter spelar telekommunikationen en nyckelroll och alla utnyttjar datorer och datakommunikation, flertalet elektroniska meddelanden.

Fallstudier har utförts mot bakgrund av en beskrivning av informationsteknikens utveckling i allmänhet och teleteknikens effekter på varu- och tjänsteproduktion samt -distribution i synnerhet. När planerna för telenätets utveckling i länet jämförs med de studerade organisationernas aktiviteter och behov visar det sig att teleteutvecklingen tycks svara mot behoven, även om det inte alldeles saknar problem.

Metod: Fallstudier d.v.s. granskning av kommunikationsvolym och -praxis i de sex verksamheterna samt intervjuer och jämförelser med tekniska data, analyser och framskrivningar.

Avsändare: Åke Forsström, Lena Hansén och Sten Lorentzon är forskare vid Kulturgeografi, Göteborgs Universitet. De har haft stöd av en referensgrupp, kunnig om länets näringsstruktur.

Mottagare: De som är intresserade av informationsteknikens framtida påverkan på konkurrenskraft, näringslivsutveckling och regional balans, särskilt vad gäller teleanknutna system.

Grad av analys: Man har gått in i och detaljstuderat de sex organisationernas beteende och behov och ställt resultaten mot framtida teknisk och volymmässig utveckling.

Täckning: Avsikten är att de sex aktiviteterna skall vara representativa för länet. Mindre företag saknas liksom t. ex. försäkringsbolag.

Datumstämpel: Oktober 1986

Nyhetsvärde: Fallstudierna.

Via TELDOK 5

*Informationsteknologi. Förstudie del II.
Informationsteknologiska begrepp; telenät och
teletjänster av Åke Forsström m. fl.*

Innehåll: En begreppsmässig diskussion av informationsteknologi, mikroelektronik och hithörande begrepp samt en redovisning av den tekniska utvecklingens faser. Utvecklingens volym-, bredd- och integrationsaspekter men särskilt dess effekter på transporter, produktion och distribution tas upp, eftersom rapporten är ett appendix till Via TELDOK nr 4, som via fallstudier belyser detta specifikt för Älvsborgs län. Sambandet mellan telenätet och icke-fysiska nät diskuteras.

Metod: Kompilat, d.v.s. kunskapsöversikt där källor kring den tekniska utvecklingen kombineras med sådana som handlar mänsklig kommunikation.

Avsändare: Åke Forsström, Lena Hansén och Sten Lorentzon är forskare vid kulturgeografiska institutionen vid Göteborgs Universitet.

Mottagare: Alla som behöver en begreppskatalog samt särskilt de som är intresserade av samband mellan mänsklig, organisatorisk och teknisk kommunikation.

Grad av analys: Man har sökt koppla samman och bringa reda i olika begrepp samt kombinera teknik, organisation och regionala aspekter.

Täckning: Den snabb- och lättlästa översiktens, d.v.s. med nödvändighet relativt ytlig.

Datumstämpel: Oktober 1986

Nyhetsvärde: Framförallt kopplingen mänsklig-organisatorisk-teknisk kommunikation.

Via TELDOK 6

Telematiken hemma av Tomas Ohlin

Innehåll: Detta är en konferensrapport från juni 1987: "Social implications of home interactive telematics" i Amsterdam. Utöver resonemang och erfarenheter från distansarbete presenterades bl.a. en heldatoriserad amerikansk plastvillan. Det finns ca tusen sådana "intelligenta hem", och fler tillkommer i snabb takt. Bland normativa slutsatser, alltså rekommendationer för ett socialt utnyttjande av telematik, kan nämnas frihet att kommunicera, socialt deltagande samt utveckling av individuell kreativitet och kompetens.

Metod: Sammanfattning av konferensinlägg, strukturering av materialet.

Avsändare: Tomas Ohlin är fil lic och numera vid Teleguide Scandinavia AB.

Mottagare: Den som är intresserad av sociala och politiska frågor i anslutning till vardagslivets telematik.

Grad av analys: Rapporten går långt i själva struktureringen av de många diskussionernas resultat, som blir till frågelistor.

Täckning: Naturligen begränsad av konferensprogrammet, som i sin tur präglas av att själva området är på sökstadiet.

Datumstämpel: Juni 1987.

Nyhetsvärde: Svensk sammanfattning av "svåråtkomlig" konferens på framtidsbetonat tema.

Via TELDOK 7

Telematik och informationsteknologi i Singapore och Taiwan sammanställt av Per Eriksson

Innehåll: Beskriver ledande företag och centrala organisationer vad gäller informationsteknik i Singapore och Taiwan. Tyngdpunkten ligger på datorer och de större företagen presenteras. Industripolitik, regeringssatsningar på utbildning, utvecklingsinstitut, programmering, samarbete med utländska företag etc. behandlas också. Singapore är välplanerat, relativt sett högst utvecklat, också starkt regeringsstyrt. Taiwan har mycket mer av handelshinder men inom landet en fri marknadsekonomi med gott om riskkapital – dessutom stort handelsöverskott och jättelik valutareserv. Engelskspråkighet hos alla, hög sparkvot och stort handelsflöde karakteriserar Singapore, isolering från omvärlden och därmed även från de senaste marknadssignalerna Taiwan.

Metod: Intervjuer med nyckelpersoner samt studier av dokument, statistik etc.

Avsändare: Per Eriksson

Mottagare: Den som ser konkurrenter eller handelspartners i Fjärran Östern inom data och elektronik.

Grad av analys: Kritisk granskning av de intervjuades och dokumentens fakta men inga egna kalkyler etc.

Täckning: En begränsning till två länder och till sådant som är tydligt just nu snarare än nya, oundäckta eller mer kontroversiellt beskrivna tendenser. Sydkorea saknas uppenbarligen.

Datumstämpel: Februari 1988

Nyhetsvärde: En ovanligt grundlig beskrivning av data-/elektroniklandskapet i dessa två viktiga länder.

Via TELDOK 8

*Datoranvändning vid handelshögskolor i USA av
Mats Lundeborg, Ingolf Ståhl och Mats Glader.*

Innehåll: Förf. har besökt nära tjugo högskolor, en konferens och flera företag, allt med inriktning på utnyttjandet av datorer i utbildningen av "civilekonomer" (MBA). Det handlar dock om utbildning i ekonomi, där datorn är ett verktyg, inte datorutbildning. Omfattningen av den obligatoriska undervisningen i informationsbehandling har ännu inte stabiliserat sig. Rapporten belyser olika projekt för att åstadkomma "en uppkälad campus" och bygga upp utbildningspaket samt ger exempel på den programvara och de tekniska system som används. Tre universitet lyfts särskilt fram: University of Arizona, UCLA och Georgia State. I en särskild bilaga återges på engelska en rapport om datorisering från just UCLA.

Metod: Referat från studiebesök, konferenser och intervjuer.

Avsändare: Författarna är forskare och lärare vid Handelshögskolan i Stockholm.

Mottagare: Alla som är intresserade av företagsledar- och ekonomisk utbildning.

Grad av analys: Den redigerade dagboksanteckningens, kompletterad med uppgifter ur skriftligt material.

Täckning: Tillsammans har de tre författarna täckt ett gott tvärsnitt av mer välutvecklade amerikanska högskolor, välutvecklade vad gäller datoranvändning.

Datumstämpel: December 1986 – mars 1987.

Nyhetsvärde: Sammanställningen från så många olika men tillsammans representativa besöksobjekt.

Via TELDOK 9

Intelevent 87: Konkurrens och samexistens av Berit Christiernin

Innehåll: Beskriver det huvudsakliga innehållet i rubrikens konferens, som präglas av tendenser som avreglering och sant global telemarknad. Det finns en ny oro för politiska ingrepp, samtidigt som osäkerheten och marknadsutvecklingen är mycket stor. Det råder en konflikt mellan konkurrens och standardisering. Behoven både av samarbete och standards beskrivs som oerhört viktiga, samtidigt som långa förhandlingar är en risk. Men man får inte dra parallellerna med utvecklingen i USA för långt. Det finns inte ekonomiskt utrymme för en helt fri marknad i Europa. Användarna anser att de är bortglömda. Det börjar bli ett motstånd mot amerikanska TV-program i Europa. Telehamnar är ett orosmoln för telebolagen som ser sig följa de största kunderna. Det råder en obalans mellan tillgången på snabba nät och utrustning som är snabb nog; om den utrustningen nästan helt saknas, blir nätutnyttjandet orimligt dyrt.

Metod: Sammanfattning, i stort sett session för session, av de väsentligaste anförandena på konferensen.

Avsändare: Berit Christiernin är svensk fackpressjournalist, specialist på tele, data och elektronik.

Målgrupp: Beslutsfattare och planerare på såväl användar- som leverantörsidan, med behov av att följa aktuella internationella tendenser, värderingar och problemdiskussioner.

Grad av analys: Den analys som fördragshållare och diskussioner skapade.

Täckning: I huvudsak ett (väst)europeiskt perspektiv, trots representation från Nordamerika.

Datumstämpel: Konferensen ägde rum i Genève i mitten av oktober 1987.

Nyhetsvärde: En lättillgänglig sammanfattning av det viktigaste på en stor internationell konferens.

Via TELDOK 10

Office Automation Trends in the United States av Alan Purchase

Innehåll: Rapporten utgör resultatet av djupstudier av kontorsautomatiseringen i sex stora amerikanska företag. Samma företag, som här studerats 1986-87, ingick i en liknande studie 1983, och författaren kan konstatera att det skett djupgående förändringar sedan dess. Det gäller inte bara ny teknik som PC och LAN utan också rent organisatoriskt. Sålunda är det nu slutanvändarna som är de pådrivande, och det är på deras budget som kontorsautomatiseringen bekostas. Därmed har den interna organisationen för informationsbehandling lagts om. Bundenheten till en datorleverantör har förbytts en öppning mot flera.

Metod: Djupa fallstudier, upprepade med tre-fyra års mellanrum.

Avsändare: Alan Purchase var forskare vid världens största uppdragsforskningsinstitut SRI International, numer ensamföretagare med företaget APA (konsult).

Via TELDOK 11

Optiska medier av Rune Pettersson

Innehåll: Det finns nära hundra olika optiska system för lagring av information. I de flesta handlar det om att en laser gör gropar i lagringsmediet, och groparna "avläses" också med laser. Fördelarna är god ekonomi och ofta snabb återsökning av information. Men skälet till variationsrikedomen är att det finns olika avvägningar mellan t.ex. kostnad, möjlighet att radera, söktid m.m. Dessa spelar olika roll beroende på den konkreta tillämpningen, och rapporten systematiserar skillnader och därmed aktuella och troliga tillämpningsområden.

Metod: Systematisk faktaredovisning samt försök att upprätta en taxonomi.

Rapport 18

Mottagare: Alla som är intresserade av generella tendenser vad gäller kontorsautomatisering – datorer eller tele eller både-och.

Grad av analys: Långtgående vad gäller generella slutsatser men framtvingat ytlig vad gäller fallspecifika, då de företag som utgör praktikfallen är anonyma.

Täckning: De sex stora företagen är så olika som möjligt vad gäller geografisk placering, branschtillhörighet och sätt att arbeta med kontorsautomation.

Datumstämpel: Juni 1987.

Nyhetsvärde: Jämförelsen mellan samma organisationer vid två olika tidpunkter, i en verksamhet under snabb förändring.

Avsändare: Rune Pettersson är forskare vid Stockholms Universitet och utvecklingsansvarig vid Esselte Förlag.

Mottagare: Den som är intresserad av framtidens informationslagring oavsett tillämpning, d.v.s. video, ljud, data m.m.

Grad av analys: Går så långt tillgängliga data tillåter.

Täckning: De system som fanns vid tidpunkten för rapportskrivandet.

Datumstämpel: Januari 1988.

Nyhetsvärde: Den unika opartiska översikten.

Via TELDOK 12

*Den automatiserade experten av Olov Östberg,
Randall Whitaker och Benjamin Amick, III*

Innehåll: Detta sönderfaller i två delar. Den ena delen är en sammanfattning av en konferens "Culture, Language and Artificial Intelligence" som hölls i Stockholm i juni 1988. Det blev en kultur- och forskningspolitisk engångsmanifestation som till stor del handlade om det omöjliga i att objektivt avbilda mycket, inklusive konferensen. Sammanhang har stor betydelse, nomenklaturer råkar i gungning, mycken kunskap går inte att uttrycka – tyst kunskap. Metaforer styr och begränsar därmed också vårt tänkande.

Den andra delen är en studie av i vilken mån expertsystem verkligen används i USA. Förf. finner att dessa är grovt överreklamerade och att det finns en rad vandringshistorier om stora tillämpningar som faktiskt aldrig sett dagens ljus annat än i liten skala, kanske på laboratoriet. Nyckelprocessen, att översätta expertens kunskap till systemet, blir också flaskhals och grundproblem.

Metod: USA-studien är en forskargrups kritiska granskning, konferensrapporten ett urval och en syntes av vad som sades, strukturerat för denna rapportering.

Rapport 26, 61

Avsändare: Förf. är forskare, Olov Östberg professor, då vid Televerket, nu vid Statskontoret.

Mottagare: Alla med intresse av expertsystem och artificiell intelligens, dessutom de som intresserar sig för vetbarhets-, kunskaps- och forskningsproblem.

Grad av analys: Går mycket långt i kritisk bearbetning av bägge delmaterialet.

Täckning: De mest omtalade expertsystemen i USA vid studiens genomförande har alla granskats. Vad gäller konferensen har av grundläggande skäl bara en viss syntes kunnat göras, och innehållet var givet av konferensprogrammet.

Datumstämpel: Expertsystemen i USA hösten 1987, konferensen alltså i juni 1988.

Nyhetsvärde: Den kritiska granskningen av expertsystemen är till omfattning och djup närmast unik.

Via TELDOK 13

SkolKOM ett elektroniskt konferenssystem för skolan av Monica Andersson

Innehåll: Det datorbaserade konferenssystemet KOM har utnyttjats för några olika arbetsuppgifter i skolan, såsom erfarenhetsutbyte och debatt, information samt utbildning. Diskussioner bör helst ha en mötesledare. Teman för debatt har varit ämnena ekonomi, svenska, samhällskunskap, datorn i skolan och lärande och kunskap. När det gällde information var denna mestadels enkelriktad, och redovisade nyheter från forskning och utveckling, läromedel och skolans kalendarium. Utbildningen inriktades dels på att lära ut användningen av själva konferenstekniken, dels kommunikation mer allmänt, dels också informationssökning i en referensdatabas. En föreläsning genomfördes via systemet. Resurspersoner behövs om det hela skall fungera.

Metod: Diskussioner inom projektgruppen, studier av meddelandetrafiiken i konferenssystemet.

Via TELDOK 14

Online i Australien av Elisabet Mickos

Innehåll: En jämförelse visar att marknaden för online-databaser i Norden är mycket mer diversifierad än den i Australien: det finns dubbelt så många baser. Det räcker med sex databasvärdar för att nå fyra femtedelar av de australiska databaserna – i Norden skulle det krävas hundralet. Antalet sökspråk uppvisar samma olikhet i struktur, alltså få i Australien men flera tiotal i Norden.

Metod: Författarinnan har gjort studiebesök i Australien och kunnat göra jämförelser mot bakgrund av djupgående kunskaper och erfarenheter från Norden.

Avsändare: Elisabet Mickos är expert på databaser och en av de drivande bakom det nordiska nätet Scannet.

Rapport 45

Avsändare: Monica Andersson var projektledare.

Målgrupp: Utbildningssystemet, personer med intresse för elektroniska meddelandesystem.

Grad av analys: Långtgående strävan efter att sammanfatta erfarenheterna och att tolka dessa.

Täckning: Begränsat till just detta försök.

Datumstämpel: Genomfördes 1988, rapporten från juli 1989.

Nyhetsvärde: Den översiktliga sammanfattningen av ett allsidigt och ganska omfattande experiment.

Rapport 52

Målgrupp: Den som är intresserad av utvecklingen av bibliografiska databaser och online-tjänster samt ett litet lands sätt att hantera en internationell informationsresurs.

Grad av analys: Genom författarinnans bakgrund på området djupgående i sin jämförelse Australien-Norden.

Täckning: Täcker "hela universum" av bibliografiska online-databaser.

Datumstämpel: Utgiven i september 1989.

Nyhetsvärde: Specialinriktad rapport från ett i detta avseende okänt land.

Via TELDOK 15

Data- och telekommunikationer – hur påverkas den regionala utvecklingen? redigerad av Ivar Nordqvist, Elisabeth Öberg och Leif Åkehag

Innehåll: Stockholms län inrymmer även glesbygd och således åtskilliga frågeställningar kring regional utveckling. Tillsammans med Televerket har man velat belysa vad informationstekniken kan bidra med. Sålunda belyser några av uppsatserna direkt informationsteknikens möjligheter till decentralisering och dekoncentration, liksom dess mer allmänna utvecklingstendenser. Här finns också ett antal fallstudier. I Televerket självt har man prövat med att omlokalisera tele-tjänstarbete. Utbildning med hjälp av datorer belyses med några exempel. En småföretagare ger en dråplig, och beklämmande, skildring av hur det är omöjligt att ens få besked om informationsteknisk utrustning fungerar smärtfritt samman, eller alls fungerar – här dessutom för något så ytligt sett trivialt som sökning i databaser. Televerkets databastjänst presenteras och, som dessert, några olika scenarier för Stockholms-regionens utveckling.

Metod: Ett antal författare har anlitats, med uppdrag att skriva på vardera ett område som ligger inom respektive bidragsgivares kompetens.

Avsändare: Stockholms län och Televerket, där de tre ansvariga är verksamma – Nordqvist och Öberg på Länsstyrelsen, Åkehag på Televerket Stockholm.

Målgrupp: Intressenter i regional utveckling samt i tele- och informationsteknisk tillämpning mer allmänt.

Grad av analys: Respektive uppsats strävar efter analys med fallstudier etc. som illustrationer.

Täckning: Blir ögonblicksbilder mot bakgrund av författarnas kompetens och inriktning.

Datumstämpel: Utgiven i oktober 1989.

Nyhetsvärde: Inget absolut nyhetsvärde i "primärdata" men inriktningen på Stockholm eller själva uppdragen har i sig lett till nya analyser, baserade på tidigare erfarenheter, fallstudier etc.

Via TELDOK 16

*Telefaxen och användarna av Christina Lindberg,
P G Holmlöv och Karl-Erik Wärneryd*

Innehåll: Forskarna har gjort en enkätundersökning (som genomfördes per fax) av hur telefax införskaffas och utnyttjas. Man har sökt göra ett representativt urval av telefaxanvändare och fått en svarsfrekvens på 76 procent, vilket är tillfredsställande.

En fax köps, den hyrs inte; den används till tio sidor om dagen – vilket är medianvärdet. Vidare ersätter den telefon, brev och telex och den utnyttjas inte sällan för handskrivna meddelanden.

Metod: Enkätundersökning på vetenskaplig grund.

Avsändare: Forskare vid Handelshögskolan.

Via TELDOK 17

*Telecommunications Use and Users – Economic
& Behavioral Aspects redigerad av P G Holmlöv*

Innehåll: Sammanfattning av ett antal presentationer vid ett internationellt seminarium. Inom teleområdet ökar produktiviteten stadigt med häpnadsväckande tal. Området genomgår nu en om-reglering, vilket föranleder frågan om de facto-monopol är berättigade, med svaret: nej. Den primära informationssektorn tillväxer primärt i stadskärnor, inte "på landet". Utvecklingen tycks, och borde, gå mot enhetstaxa, utan avståndsberoende. Pris tycks vara avgörande för genombrott i masskonsumtion av elektroniska media: under 500 \$ och genomslaget är där. Ett scenario för den framtida butiken presenteras också, liksom en allmän modell för acceptansen av nya telemedier.

Metod: Sammanfattningar av ett antal bidrag till seminariet.

Avsändare: Redaktören är forskare vid Handelshögskolan och sekreterare i TELDOK; de deltagande var i allmänhet forskare från Norden och USA samt OECDs teletekniska guru Gaismann.

Målgrupp: Intressenter i telefaxen och dess utnyttjande liksom i mer allmänna kommunikationsfrågor.

Grad av analys: Teoretiskt och praktiskt djupgående.

Täckning: Enkäten var som sagt representativ vid undersökningstillfället; genom den snabba utvecklingen kan möjligen tidigare underrepresenterade kategorier, ökad "faxmognad" e.dyl. ha medfört att en undersökning några år senare skulle ge marginellt annorlunda resultat.

Datumstämpel: Utgiven december 1989.

Nyhetsvärde: Ett nytt medium, grundligt undersökt.

Målgrupp: Intressenter i hur ekonomiska och beteendevetenskapligt orienterade forskare kan beskriva införande och acceptans av nya elektroniska media och hjälpmedel, inklusive regionala aspekter.

Grad av analys: Beror på bidragsgivarna, d.v.s. i allmänhet djupgående analys.

Täckning: Naturlig begränsning till inläggen vid seminariet, som av arrangörerna valts för att temat skulle bli allsidigt belyst.

Datumstämpel: Seminarium i november 1988, utgivning i augusti 1990.

Nyhetsvärde: Ovanlig kombination av djupa analyser av villkor och effekter för genomslag av ny teleteknik.

Via TELDOK 18

Telematik – Datorer – Småföretag av Thomas Tydén

Rapport 51, 58

Innehåll: I Malungs Kommun har man arbetat med att införa datorer i mindre företag. Det visar sig krävas ett betydande mått av handledning och kunskapsöverföring. Men det räcker heller inte: en syntespedagogik fick utvecklas, där såväl problemhavare/småföretagare som forskare/konsult bidrar med vardera kunskap och erfarenheter, och vilka framför datorn tillsammans utvecklar ny kunskap.

Metod: Rapport från den ansvarige för själva projektet, som själv sett hur arbetet utvecklats och bedrivits.

Avsändare: Thomas Tydén har varit projektledare för projektet och arbetar vid Dalarnas Forskningsråd.

Målgrupp: Datorintresserade, mindre företag och "småföretagens vänner". Pedagogiskt intresserade.

Grad av analys: Går alltså bakom den vanliga ytliga beskrivningen av småföretagarens oro inför och praktiska problem med att ta till sig datorn. Genomtänkt, praktiskt baserad analys.

Täckning: Specifik målgrupp, vid en viss tidpunkt (1988–90), speciellt projekt, begränsad region.

Datumstämpel: Projektet avslutades 1990, rapporten är från maj 1991.

Nyhetsvärde: Ovanligt projekt även om det finns tidigare studier där man på annat sätt sökt införa datorer i små företag eller undersöka de mindre företagen vad avser deras datormognad.

Telestyrelsen har inrättat ett anslag med syfte att medverka till snabb och lättillgänglig dokumentation beträffande användningen av teleanknutna informationssystem. Detta anslag förvaltas av TELDOK och skall bidra till:

- Dokumentation vid tidigast möjliga tidpunkt av praktiska tillämpningar av teleanknutna informationssystem i arbetslivet
- Publicering och spridning, i förekommande fall översättning, av annars svåråtkomliga erfarenheter av teleanknutna informationssystem i arbetslivet, samt kompletteringar avsedda att öka användningsvärdet för svenska förhållanden och svenska läsare
- Studieresor och konferenser i direkt anknytning till arbetet med att dokumentera och sprida information beträffande praktiska tillämpningar av teleanknutna informationssystem i arbetslivet

Ytterligare information lämnas gärna av TELDOK Redaktionskommitté. Där ingår:

Bertil Thorngren (ordförande), Televerket,
08-713 30 77
Curt Andersson, Industriförbundet/NTK,
08-783 80 00
Göran Axelsson, finansdepartementet, SAMS,
08-763 42 05
Hans Iwan Bratt, LKD, 08-753 31 80
Birgitta Frejhagen, Folksam, 08-772 64 58
Peter Magnusson, TCO (ST), 08-790 51 44
Agneta Qwerin, Futurum, 08-753 49 60
Herbert Söderström, 0650-800 59
Bengt-Arne Vedin, Metamatic AB,
08-660 35 85, 790 83 81
Anna Karlstedt, IMIT, 08-736 94 71
P G Holmlöv (sekreterare), Televerket/HHS,
010-13 16 27

Adressen är: TELDOK, c/o Anna Karlstedt, IMIT, Box 6501, 113 83 Stockholm. Fax: 08-32 65 24. Skicka gärna in projektidéer eller ansökningar om medel för att dokumentera användningen av teleanknutna informationssystem!

Nyheter från och om TELDOK sprids också i

IMITs tidning *Management of Technology!*

TELDOK utger flera skriftserier. Exempel på nyligen utkomna publikationer är...

TELDOK-Info

- 12 Nya affärsmöjligheter med faksimil överföring. Februari 1992.
- 11 Röst- och talsvarssystem i informations- teknologins tjänst. Januari 1992.
- 10 Multimedia i ett användarperspektiv. Januari 1992.
- 9 Gods- och informationsströmmar – idag och framtidsdrömmar. Juni 1991.

TELDOK Rapport

- 73 I en röd liten stuga nervid sjön vill jag jobba. April 1992.
- 72 Telematik och handikapp i arbetslivet. Mars 1992.
- 71 CSCW – A Promise Soon to be Realized? Mars 1992. *Endast på engelska!*
- 70 TELDOK's Årsbok 1992. December 1991.
- 69 Nätverksbildningar för att stödja mindre företag, speciellt inom EG. November 1991.
- 68 Ny informationsteknik – nya strukturer. September 1991. *Finns även på engelska!*
- 67 Finansiella tjänster i Europa. Juli 1991.
- 66 Distansundervisning för företagsledare. Juli 1991.
- 65 Dataöverföring, ett steg framåt för brittisk industri. Juni 1991.

Via TELDOK

- 19 Telesystemet i förvandling. April 1992.
- 18 Telematik – Datorer – Småföretag – En modell för kunskapsöverföring. Maj 1991.

TELDOK Referensdokument

- K Utgivning 1981–1991. April 1992.

Enstaka exemplar av publikationerna kan beställas dygnet runt från DirektSvar, 08-23 00 00. Ange helst rapportnummer!

Den som i fortsättningen önskar erhålla skrifter från TELDOK får automatiskt alla TELDOK Rapport och alla TELDOK-Info.